

ZSIDÓ ÉLET

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VIII. MÁTYÁS-TÉR 17. SZÁM
TELEFON: 1-363-61SZERKESZTI:
KECSKEMÉTI VILMOSELŐFIZETÉSI ÁR
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ
FÉLÉVRE. 10 PENGŐ

Béke?

Hírek vannak elterjedve, hogy Pest és Buda között egyezségi tárgyalások folynak. Egyesek már azt is tudni vélik, hogy kész a béke, míg mások azt újságolták, hogy a helyzet jobban ki van élesedve, mint valaha.

Tudósítónk felkereste a budai hitközség alelnökét, dr. Csobádi Samut, hogy tőle szerezzen információt, miután a hírek szerint a tárgyalásokat ő vezeti.

A kérdésekre következő választ nyerte tudósítónk:

— Igaz-e, hogy béketárgyalások folynak a két hitközség között?

— Hivatalos tárgyalásra eddig nem került sor. Magánjellegű találkozás történt főtisztelendő dr. Bernstein Béla nyíregyházi főrabbi úr, a statusquo ante szövetség egyházi elnökének kezdeményezésére. Ez alkalommal *általánosságban mozgó eszmecsere folyt Stern Samu úr és köztem, valamint Vető Sándor barátom között az adózási kérdésről, nemkülönben az e téren keletkezett ütközéspontok kiküszöbölésének lehetőségéről.*

— Van-e kilátás arra, hogy közeledés történik?

— *Ez nem rajtunk, budaiakon, múlik.* A mi álláspontunk változatlanul az, amit már sok esetben kifejezésre jutattunk, hogy *nem keressük a harcot, csak védekezünk, s ha hitközségünk érdekeit békés úton lehet biztosítani, mindig készek vagyunk erre az útra lépni.* Ez nem novum. Úgy az előljáróság, mint a közgyűlés mindig ezen álláspontot foglalta el, s ebből folyt, hogy 1934. évben 3 tagból álló tárgyaló bizottságot is küldött ki az előljáróság.

— A béke érdekében hajlandó-e anyagi áldozatra Buda?

— *Ha csupán anyagi áldozatot kívánnak Budától, akkor könnyű lesz megoldást találni, feltéve, hogy nem oly áldozatról van szó, amely túlhaladja a hitközség terhelhető képességét, vagy veszélyeztetné jövőbeli fejlődését. De ha az anyagi áldozaton felül oly kívánság is merülne fel Pest ré-*

szeről, hogy valamilyen formában beavatkozassék a budai ügyekbe, akkor béketárgyalásra nem kerülhet sor, mert — mint ismeretes — az előljáróság nem hajlandó Buda autonómiáját és függetlenségét kockára tenni, sőt a legkisebb mértékben sem elhomályosíttatni engedni.

Az elhalasztott budai választás háttere

A budai hitközség közgyűlése. Miért nem jártak eddig eredménnyel a béketárgyalások? —

A budai hitközség rendkívüli közgyűlések, mely szerdán, december 30.-án este folyt le a hitközség Zsigmond-utcai házában tanács-termében, különös jelentőséget adott az a körülmény, hogy végre alkalma nyílt a hitközség vezetőségének, valamint Gesztes Ferencnek, az Autonómia Párt vezérének, hogy végre *leszámoljanak azokkal a szálíngozó hírekkel és híresztelésekkel, melyek a Pesti Hitközséggel való megbeszélések és tárgyalások tényének a budai választóközönség köztudatába való belevitelével akarták megbontani a hitközség autonóm érzelmű választóinak impozáns egységét.* A helyzet tisztázására maguk az egyesülési párt tagjai adtak módot, miután a felelősségrevonás hangján, átlátszó célzattal tették szavá a közgyűlésen az állítólagos tárgyalásokat, azt a hitet akarva keltetni, mintha a hitközség vezetősége, vagy az Autonómia Párt vezére a hitközség képviselőtestületének háta mögött akartak volna fontos megegyezéseket létesíteni. A kísérlet azonban az egyesüléspártiak számára igen balul ütött ki, mert csak arra adott alkalmat, hogy a válaszfelszólalások éles világításban mutassák meg a budai hitközség önállósága ellen vezetett harseregé el nem ítéhető módját és eszközeit.

Dr. Kriszhaber Adolf elnök megnyitó szavaival kezdődött a közgyűlés, aki kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elmúlt év nagy halottairól, Gömbös Gyula miniszterelnökről, Baltházár Dezső püspökről, Liber Endre polgármesterről, Frankl Adolfról, Kecskeméti Lipótról, Löw Sámuelről, Székely Ferencről, Hajdu Marcelról, Frommer Rudolfról, Dizengoffról, Feleky Gézáról, Tausz Jakabról, majd üdvözölte Krausz Gerzsont 80-ik és Heller Bernátot 65-ik születésnapja alkalmával. Rámutatott arra, hogy az előljáróság és képviselőtestület mandátuma ugyan lejárt, mégis kénytelen a mostani vezetőség munkáját folytatni, mert a választások az Országos Iroda és a Pesti Hitközség közös beadványának eredményeképpen nem voltak megtertarthatók.

A költségvetési előirányzatot Auer Róbert pénzügyi előljáró helyett Sebők Zsigmond gazdasági előljáró terjesztette elő hatalmas beszéd kíséretében. A költségvetést a *legnagyobb takarékoság* jellemzi. A keretek a múltévihez igazodnak ennek következtében. *Az alkalmazzott fizetését ennek ellenére felemelte a hitközség,* mert számolnia kellett a drágasággal. Az előljáróság tisztában van másirányú kötelességeivel is, melyek kö-

zül elsőrangú fontosságú a Szent-Imre város temploma mellett létesítendő iskola megépítése, a leányiskola, a központi templom, a periferiák imaházai. A költségvetés elfogadása a bizalom jele, de a választások elhalasztása következtében az előljárásság abba a furesca helyzetbe került, hogy egy oly költségvetést kénytelen előterjeszteni, melynek végrehajtása már az új előljárásság feladata lesz. Kéri a képviselőtestület tagjait, hogy a költségvetést tárgyilagosan bírálják el.

Az egyes költségvetési tételeket Diósi Jenő főtitkár ismertette, majd Sós Ármin szólalt fel elsőnek a költségvetéshez. Azt kérdezte, mi fog történni 1938-ban, amikor a statutumok szerinte mégis életbe fognak lépni: miből fogja a hitközség fedezni azokat a költségvetési tételeket, melyekre akkor csökkent jövedelme következtében nem lesz fedezet.

Dr. László Áron azt kifogásolta, hogy a hitközség vezetősége a statutumok életbelépése ellen ténykedést fejt ki.

Székely Dezső azt kérdezte, miért nem ment bele a hitközség azokba a tárgyalásokba, melyeket Fleissig Sándor, az Angol-Magyar Bank elnöke kezdeményezett. Hiszen Fleissig elgondolása olyan közös választási lista volt, melynek alapján az Autonomia Párt 60 százalékos tagságot kapott volna a képviselőtestületben az Együttműködési Párt 40 százalékaival szemben.

Gesztes Ferenc, az Autonomia Párt elnöke válaszolt Székely Dezső felvetésére. Ha bármikor olyan ajánlatot tennének, mely a hitközség autonómiáját tiszteletben tartaná 24 óra alatt meg lehetne kötni a megegyezést. Beszélnek mindenféle megegyezési alapról, azonban ezek a 25 meg 40 százalékos alapok a mesék birodalmába tartoznak. Soha százalékszerű megállapodásról sem ő, sem dr. Csobádi alelnök senkivel tárgyalott. Volt szó az adóra vonatkozó megbeszélésekről, de ezek a feltételek elfogadhatatlannak voltak, mert sértették a budai hitközség autonómiáját. Pest a megegyezéssel egyszerűen megakarta magának szerezni azt az adótöbbletet, mely adóemeléso útján jött volna létre. Buda kész a megegyezésre, de csak autonómiája tiszteletbentartásával.

Dr. Kriszhaber Adolf elnök beszélt ezután a Fleissig-féle tárgya-

lásokról. Felszólította őt telefonon Fleissig Sándor felsőházi tag, az Angol-Magyar Bank elnöke, aki közölte vele, hogy szükségesnek látná, ha valamilyen formában megegyezne Stern Samuval, illetőleg a budai hitközség a pesti hitközséggel egy közös választási listában, a választási harc eliminálása végett. Miután ez a felszólítás telefonon történt és a hangja is meg lehetőszen rideg volt, arra kérte Fleissiget, hogy tegye lehetővé, hogy felvilágosítsa őt a helyzetről. Fleissig erre azt válaszolta, hogy őt a zsidó ügy nem érdekli, eddig sem foglalkozott zsidó ügyekkel és ezután sem fog, kizárólag az érdekli, hogy ne legyen választási küzdelem, ha ezt nem sikerül elkerülni, ő mindent meg fog tenni, hogy mégse kerülhessen harcra a sor. Erre ő (Kriszhaber) összehívta az előljárásságot, mely úgy döntött, hogy a közös lista nem vihető keresztül, miután 3 év óta követeli a budai előljárásság, hogy menjenek a választók elé, döntsenek ők, autonómiát akarnak-e, vagy egyesülést és a választók kijátszása lenne minden megegyezés. Ezt levélben közölte Fleissig elnökkel, aki azt válaszolta, hogy a közös listát úgy képzelte, hogy abban az autonomisták kapjanak többséget, de most gondoskodni fog arról, hogy a harc elimináltságok, Ezután négy nappal jelent meg a rendelet, mely az Országos Iroda és a Pesti Hitközség kérésére való hivatkozással a választás elhalasztását rendelte el.

Dr. Csobádi Samu alelnök tiltakozott arra, hogy egyesek jól informáltságukra való hivatkozással a lefolyt tárgyalásokról a legelképzettebb méseket adják elő. Soha ő senkivel választásokról és listáról nem tárgyal, mert erre nem illetékes, ez az egyesületi párt elnökének dolga. Tárgyalt azonban tényleg Dr. Bernstein Béla, a nyiregyházi statusquo hitközség főrabbiának kezdeményezésére Stern Samuval bizonyos közös adózási lehetőségekről, melyek nem vezettek eredményre, mert a pesti elképzelés mindenképpen csak Buda autonómiájának sérelmével volt keresztülvihető. Nem érti, hogyan vethetik szemére Buda előljárásságának azt, hogy harcol az új statutumok életbelépése ellen. Hiszen az ellenpárt szónokai maguk is arra utalnak, hogy ezek életbelépése Buda számára anyagi katasztrófát jelentenek. Nem kötelessége tehát ez ellen a budai előljárásságnak minden esz-

közül küzdeni? Az országos gyűlést, mely a statutumokat létrehozta nem ismeri el Buda törvényes formák között létrejöttét, mert nem a hitközségek, hanem a községkerületek képviselőiből állították össze és kirekesztették belőle az ország második legnagyobb hitközségét egy megállapodás megszegése árán. A statutumok adózási részének életbelépése kaotikus állapotokat teremtené az egész országban és egymás ellen uszítaná a hitközségeket. Buda mindig kész a békére, amint kijelentik, hogy autonómiáját nem akarják érinteni.

Makrai Teofil mérnök mutatott rá még, hogy a költségvetés a béke képét mutatja, mert így alkotni csak békés állapotok között lehet.

Szántó Jenő tiltakozott végül az ellen, mintha az Országos Iroda egyik főfunkciója a statutumok életbelépésének keresztülvitele lenne, majd dr. Kriszhaber Adolf elnök mondott köszönetet a megnyilvánult bizalomért és ezzel a közgyűlés véget ért.

Szefárd zsidó az angol kormányban

A „Jewish Chronicle” írja:

Az angol kormány néhány hónapja egy szefárd zsidót számít tagjai közé: M. Leslie Hoare-Belisha közlekedésügyi minisztert.

Ez a kinevezés elismerése azoknak a nagy szolgálatoknak, melyeket Hoare-Belisha a közélet különböző terein az államnak és a közületnek tett. Azonban az a tény, hogy a kormány huszonkét tagja között egy zsidó is van, nem erősíti meg egyáltalában azt az angol antiszemita által terjesztett rágalmat, mely szerint az angol kormány politikájára nagy befolyása van az ország zsidóságának. Ezt a vádat még az sem igazolná, ha a zsidóság nagyobb arányban lenne képviselve a kormányban, mert akkor sem, mint zsidó, hanem mint angol állampolgár töltené be pozícióját. És azok a zsidók, akik közszolgálatban vannak, mind nagyon is tisztában vannak azzal, mit kell teljesíteniük, a beléjük helyezett bizalomért. Hoare-Belisha kinevezése mindenesetre jó lecke azoknak számára, akik el szeretnék vitatni a zsidóhitű állampolgárok jogát a nap alatt és őket nemcsak viselt állásuktól szeretnék megfosztani, hanem hazájukból is kiűldözni. Láthatják most, hogy Anglia nem ismer különbséget állampolgár és állampolgár között. Az a tény, hogy az angol sajtó, amikor Hoare-Belisha kinevezését közölte, egy szóval sem emlekezett meg származásáról, arra mutat, hogy ennek a liberális és nemes nemzetnek tiszta látását nem zavarták meg idegen országokból importált hamis jelszavak.

Nem vagyok zsidó . . .

Írta: Dr. Földváry Miklós székesfőv. mérnök

Lehullott a fehér hó. Hidegre fordult az idő. Az egész világon ünnepet ült a szeretet. Mi keresztények a karácsonyt ültük meg, zsidó polgártársaink pedig a chanukkát ünnepezték. Itt is, ott is kigyultak az ünnepi lángok. Itt a karácsonyfán, ott a chanukka-mécesen. Csak az elnevezés változó, a lényeg az egy: örömet szerezni, ajándékot adni.

Ebbe a csodaváró, ünnepi hangulatba disszonáns akkordok keveredtek. Az internacionális szeretetbe a faji gyűlölet keserű ürömcseppeket csorgat bele. Az ajándékozás, a szeretet hónapját maguknak akarták kisajátítani azok, akiknek lelki világa nem magyar. Akik nem tudnak önálló gondolatot produkálni.

A kereskedelemben nincs és nem is lehet szelektálás. Nem tudom megérteni, hogy ahhoz az ajándékhoz, amely örömet szerezni van hivatva, mi köze a vallásnak. Felelőtlen elemek akarták kisajátítani a karácsonyt. A statisztika azt mutatja, hogy a 6 százalék zsidóság viseli az ország adózásának 38 százalékos terhet. Annak a 6 százaléknak kell viselni 38 százalékos terhet, akit lépten nyomon bántanak, zsidnak, ütnek. Ha kötelezettségei vannak, akkor jogainak is kell lenni.

December 20-án a budai hadirokkantak karácsonyi ünnepet rendeztek. Czeitler Károlyné alezredes neje 3 hónappal ezelőtt megindult missziós körútjára. Az eredmény nagyon szomorú volt. Nagykovácsy Milenkó és dr. Petracek Lajos orsz. képviselő voltak azok, akik nagyobb adománnyal járultak az akcióhoz. Szomorúnak, vigasztalannak látszott a helyzet. Ekkor Diósi Jenő főtitkár a Budai Izr. Hitközség nevében olyan adománnyal mentette meg a karácsony presztizsét, hogy könnyes szemekkel nézte a főrendező a csodás segítséget. Ime a zsidó szív, a magyar zsidó mentalitása csodát tett.

Mikor ér már véget ez a durva, izléstelen hajsza, amelyen minden jó érzésű ember megbotránkozik. Mikor lesz egyszer mindenki magyar. A hitet, a vallást hagyják az egyénnek, azt ne bántsák.

Fájó, hogy a magyar mérnökök és építésszek kezdték el ezt az akciót. Pedig nekik tudni kellene, hogy vannak alapok, tartó és tá-

masz pillérek, melynek megingatásával egy egész felépítmény romba dőlhet. Nagyon feledékeny embe-

kor véget ért a világháború, kezdetét vette a vallási hadakozás. A rend, nyugalom helyett feneketlen gyűlölet, aggasztó nyomor jött előtérbe. Utolsó háborút emlegettek s állandósult lett. *Kain nem pihen*, vad gyűlölete tovább lobog. Kien-

Husvéti áru

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur

gyakorolja.

az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti áru

tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113. postafiók 5.

Telefon: *2-688-45.

rek lehetnek a mozgalom vezetői, ha azt is elfelejtik, hogy a zsidó kereskedők közül 48 százalékban vannak tartalékos őrnagyok, századosok, főhadnagyok és hadnagyok, akik a véres fergetegben vérüket ontották a magyar földért. Fialat éveik karácsonyát a lövészárokban, az előretölt állásokban töltötték. Az ősi föld rögét százszor és ezerszer áztatták hulló, piros vérükkel. Mi-

gesztelhetetlensége vadul lángol, testvér-veerre szomjuzik. *Trauga dei-t emlegetnek, de megtagadják az Istent, aki parancsot adott: „szerezd felebarátodat, mint tenmagadat”.* Mert mindenki, aki Egyis-temidmád felebarátunk, közös atyánknak: az Örökkévaló Istennek saját képmására teremtett s halhatatlan lélekkel megajándékozott gyermeke...

Hősök emlékünnepe a kőbányai hitközségben

A kőbányai izr. hitközség dec. 13-án este felejthetetlen hősi halottai emlékének felidézése céljából társas összejövetelt tartott tanács-teremben. Zsűfólásig megtöltötte a termet előkelő közönség, köztük igen sok frontharcos hittestvérünk. A rendezőség az emlékünnepe hivatalos szónokaul a szintén frontharcos dr. Csobádi Samu tart. főhadnagy, budai hitk. alelnököt kérte fel és ebből az alkalomból a budai testvérközség Fahn Fülöp, Kalmár Sándor, dr. Kertész Manó és Vető Sándor előjárókkal, Diósi Jenő főtitkár, Gesztes Ferenc emléklapos főhadnaggal a budai hitk. autonómia-párt elnökével, Keleti Henrik választmányi taggal és dr. Vidor Pál rabbival, a budai chevra Márton Henrik és Vértesi Armin előjárókkal, Glück László választmányi taggal, Deutsch Simon titkárral és Simsovcics Lajos főintézővel, a Budai Izr. Menházegylet pedig dr. Csobádi Ferenc titkárral képviseltette magát.

Az ünnepély a templom hajójában, a hősök emléktáblája előtt kezdődött, ahol *Kármán* Dezső tart. főhadnagy, igazgató vezetésével ál-

lott a frontharcosok díszőrsége. A méces meggyújtásának tisztességét az előjáróság dr. Csobádi Samu budai hitk. alelnöknek engedte át.

A tanácssteremben folytatódott a lélekemelő ünnep. *Ehrnthal* Benő főkéntor mindenkit megkapó áhítattal mondotta el az áldásimát, meggyújtotta a chanukkagyertyákat, dr. *Kálmán* Ödön főrabbi pedig a méces gyújtotta fel és kegyeletes szavakkal idézte fel a kőbányai zsidó hősi halottak emlékét.

Vacsora közben *László* Gyula igazgató, a kőbányai hitközség népszerű elnöke mély hódolattal emlékezett meg a legfőbb hadúrrol, vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr Öfömlétségéről és szívélyesen üdvözölte a megjelenteket. Ezután dr. *Csobádi* Samu ügyvéd, a budai hitközség illusztris alelnöke tartotta meg magas szárnyalású, mélyen szántó, a tárgyhoz méltóan emelkedett hazafias szellemű ünnepi beszédét, amelyből kiemeljük a következő megkapó részletet:

— Elestett bajtársaink valóban megérdemlik a „hős” elnevezést, mert hős az, aki egy magasztos cél érdekében egész akaratát és erejét

latba veti, hogy diadalmaskodjék vagy meghaljon. Mi volt az ő céljuk? Minden emberi feladat közt a legnagyobb, legszentebb kötelesség teljesítése: *megvédeni a hazát!* Küzdöttek, szenvedtek, véreztek és meghaltak, hogy szenvedéseikkel és halálukkal megváltás a magyar haza örök életét. Lelkük, szellemük örökké fog élni, mint eszményképe a hazafias érzésből fakadó *kötelességteljesítésnek és önfeláldozásnak.*

Beszéde további folyamán megrajzolta a magyar katona alakját, aki őseihez méltó vítésséggel, Rákóczi kirucainak, valamint a 48-as szabadságharc honvédeknek lelkesedésével harcolta végig a világháborút, míg ki nem hullott kezéből a kard. És jött a kétségbeesés, a dermesztés kora, minden elötétült fölöttünk és jött Trianon, mely borzalmasan megcsontította Magyarországot. Felvetette szónok a kérdést: miképpen menekülhet ki a magyar nemzet ebből a szörnyű helyzetből? Ugy — adta meg a választ, — hogy a nemzet minden fiának össze kell fognia, „észt, erőt és szent akaratot” egyesítenie, hogy megvédjük a nemzet létét és visszacserezzük ősi jogát, az integer Magyarországot. Ehhez azonban a *kötelességeknek önfeláldozásig menő teljesítése* szükséges. Önfeláldozás legyen az eszmény, ezt tartsa szem előtt mindenki, egyén, társadalmi réteg, osztály és felekezet, — de ne válassza senki azt a kényelmes módját az áldozatkészségnek, mely azt mindig mástól várja. Az erők egyesítése nem történhetik meg, ha az egyes meglevő természetes különbségeket egységes mesterségesen szaporítják, a meglevőket pedig kiélezzik. Ne válasszanak el minket, magyarokat egymástól azzal, hogy 20, 30 évesek vagy idősebbek vagyunk-e, hogy milyen „nemzedék”-hez tartozunk, sem pedig az, hogy milyen a világnézet” egyiknek-másiknak. Másodrendű kérdés az is, hogy valaki liberális vagy konzervatív eszmékért lelkesedik-e. A lényeg az, hogy derék, becsületes polgára legyen a hazának s úgy szándékában, mint tetteiben alkalmazkodjék ahhoz, amit a nemzet *legfőbb érdeke* kíván. Aki ez ellen vét, érdeme szerint kell vele elbánni, ki kell zárni a nemzet közönségéből, de csakis az *egyént*, a bűnöst szabad büntetni — és nem egész családját, mint a régmúltban tették. Még kevésbé szabad egy egész osztálynak vagy felekezetnek a nemzet közösségéhez való tartozandóságát kétségbe vonni, onnan kitagadni. Ki veheti magának ezt a jogot? Amikor a magyar nép ugyanis olyan kicsiny, hogy nagy Széchenyink mondása szerint „még az apagyilkosnak is meg kellene kegyelmeznit”, — szabad-e mesterségesen esőkénti a magyarság létszámát? Ez nem egyszerű és nem áll a haza jól felfogott érdekében. Magyar az, aki e földön született, magyarul beszél és érez, itt akar élni és meghalni.

— Az elesett hősök emlékét — mondotta az ünnepi szónok — úgy őrizzük meg méltóan, ha betartjuk azt a *vérszerződést*, melyet ők a

haza védelmében kötöttek egymással. Ez felel meg a magyar nép jellemének, amely nyílt, lovasias és szótartó, nem ismeri az álnokságot és gyűlölködést. Ebben a szellemben egyesülve ki fogjuk vinni a nemzet jogait és el fog jönni, „mert jöni kell” a jobb kor — s újabb integer lesz majd Magyarország!

Szünni alig tudó lelkesedés és taps kísérte dr. Csobádi Samu klasszikusan felépített ünnepi beszédét, majd a frontharcosok nevében *Kármán* Dezső igazgató tett fogadalmat, hogy küzdeni fognak a magyar haza integritásáért békés eszközökkel, ha lehet, de ha kell: fegyverrel a kézben. Dr. *Szekély* Soma ügyvéd, a kőbányai hitközség kiemelkedő jogi tudású elöljárója mély magyar érzésről tanuskodó beszédében mutatott rá: milyen fájó sebeket okoznak, akik kétségbe vonják azon zsidó vallású magyarok hazafias érzését, akik véreztek és szenvedtek a hazáért.

Gesztes Ferencz, a budai autonómia-párt lelkes elnöke emelkedett ezután szólásra és nagy szónoki erővel, elemi erővel megnyilvánult tetszés közben fejtette ki a magyar zsidóság hazafias kötelességtudását.

— Bajtársaim! — mondotta többek között, — a magyar zsidóság részvett ügyszólván a honfoglalás óta ennek a nemzetnek minden örömeiben és fájdalmában és ez a zsidóság mindig előrehaladt, ha a kultúra fejlesztéséről, a tudományos kutatásról, a kereskedelem és ipar fellendítéséről volt szó és igen természetes, hogy ha a magyar nemzet a mohi pusztától Trianonig akármilyen gyász érte, ez a gyász a mi felekezetünket is épp úgy sújtotta, mint a másvallásúakat. Mi itt nem vagyunk idegenek, mert hogy csak a magam családjáról beszéljek az ácsi templomban 300 éve őriznek egy szent tekereset, amelyet az én ősom adományozott e templomnak, hogy a tórást nemzedékről-nemzedékre tanítsák. Mi nem vagyunk idegenek, mert a nagyapám részvett az 1848-1849-es szabadságharcban, az én édesapám Bosznia okkupációjánál, én pedig 52 hónapon keresztül őt fivérémmel, tehát összesen hatan a világháborúban. És ha a nagyapa ott volt az ács-igmándi csatában, az apa ott volt Bosznia-ban Zepee, Zavidovic és Maglajjinnál, úgy mi hatan ott voltunk Lublinnál, Lembergnél, Ivangorodnál, Gorlicenél, a Kárpátokban, ott voltunk a Doberdón és az Isonzón, ott voltunk az erdélyi havasokon a magyar határ védelmében és ott voltunk Albániában más felekezetű bajtársainkkal együtt, hogy küzdmeinkkel és hősie magatartásunkkal győzelemre vigyük a magyar lobogót.

— Bajtársaim! Képzeljétek el, hogy ezek után milyen érzést vált ki belőlem, amikor nap-nap után azt látom, hogy az ősi valláshoz való ragaszkodásom folytán csak másodrendű polgár vagyok e hazában, mert a külföldről beáramló hangzatos jelzések egynémely követője ezt így akarja.

— Bármily szörnyőséget hozzon a jövő, mi magyarok vagyunk, mert magyar az, aki itt született e hazában, aki apró szemével először pillantotta meg Isten szép világát, aki gőgicselő ajkait először nyitotta mosolyra, aki itt él és itt dolgozik és ennek az országnak kenyerét eszi és akinek apái csontjait e földben porladoznak. Magyarok vagyunk és azok maradunk és a mai Magyarország bőles államfőiről gondolatát, hogy a revisiót csak békés eszközökkel akarjuk valóra váltani, szíves örömmel üdvözljük és vallásunk ősi hagyományai szerint a békét mindenek fölé helyezzük, de ha még egyszer arról lesz szó, hogy a haza szent földjének védelmében fegyvert kell fogunk, úgy ott leszünk mi is más felekezetű honfitársainkkal együtt az első vonalban és megyünk előre, mert „Ott van a zügó erdőkből, bevése az arcedókba, csontok közé mik széthulltak, mert még azok is megmozdulnak, ha még egyszer zeng, hogy: *Előre!*”

A zajos éljenzéssel fogadott, izzó hazafiságú szép beszéd után dr. *Vidor* Pál, a nagytehetségű budai rabbi a mai ifjúság érzéseit tolmácsolta. Követni akarják a világháborúban résztvett, becsületesen harcolt apák példáját. Végül imát mondott a hazáért. Dr. *Kertész* Manó, a budai hitközség kiváló oktatásügyi elöljárója a haza szebb jövőjébe vetett bizalomnak adott kifejezést. Szólt az irodalomból ismert pergamez-kéziratokról (palimpszesztosz), melyeknek klasszikus szövegét egy tudatlan korszak habkövel levakarta és gyarló szöveggel pótolta. De jött a tudomány és művészet fellendülése: a renaissance, az felfedezte a régi szövegben rejlő kincset és napfényre hozta oly vegyi szerrel, melynek az új írás hitvány anyaga nem tudott ellentállni. Így fogja a magyar nemzeti megújodás napfényre hozni a magyar néplelek hártájára nemes elveket is. Dr. *Sági* Ferenz kőbányai kultúrelöljáró érdekes fejtegetése után a rendkívül sikerült ünnepély, melynek megrendezésében *Demény* Hugó jótékonyági elöljárót illeti a főérdem, *László* Gyula hitk. elnök zárószavai után a *Himnusz* éneklésével a késő éjjeli órákban ért véget.

— *Öväs.* Tudomásunkra jutott, hogy egyes „német emigránsok” a Magyar Cionista Szövetségre hivatkozva felkeresnek vállalatokat és cégeket gyűjtés céljából. Ügyszintén magukat chalucoknak kiadó egyének hamis pecséttel ellátott gyűjtőlevelekkel és hamisított ajánlólevelekkel kérnek támogatást. A jóhiszemű közönség felvilágosítása céljából közöljük, hogy sem a Magyar Cionista Szövetség, sem egyes szakosztályai senkinek ajánlóleveleket, gyűjtőleveleket ki nem adnak és kériük, hogy azon egyéneket, akik a fenti kéréssel támogatásért, adományért jelentkeznek a legközelebbi rendőrnök saját érdekükben adják át.

Magyar Cionista Szövetség

Zsidókórház — mint üzleti vállalkozás

Irta: Hámos Gyula

Az utóbbi időben többször olvashattunk cikkeket a Zsidókórházzal kapcsolatban. Magunk is kénytelenek vagyunk ezuttal a nyilvánossághoz fordulni olyan anomáliával, mely orvoslást követel s hisszük, mindenki magáévá teszi követelésünket. A Zsidókórház igazgatósága felhívást bocsátott ki a következő tartalommal: *„Kérem betegekhez és látogatóinkhoz! Betegeink és kórházaink érdekében tisztelettel kérjük, hogy bármely észrevételt, javaslatot, kérelmet vagy esetleges panaszt az osztály folyosóján elhelyezett levélszekrény útján feltétlenül hozzánk juttatni szíveskedjék. A kórház igazgatósága!”*

Miután a kórház igazgatósága a kórház és a betegek érdekeire hivatkozik, azt hisszük, hogy a köznek tesszünk szolgálatot, mikor szóvátesszük az ápolási költségekimutatás elképesztő felszámításait. Már szinte unjuk leírni, hogy a pesti zsidó hitközség üzleti alapokra berendezkedett nagyszabású vállalkozás, melynek legjobban fundált intézménye a Zsidókórház. Hogy milyen üzletszerűleg van vezetve, ékezen bizonyítják az ápolási-költségekimutatások. Egy közösszobás, úgynevezett III. osztályú betegeknél röntgen, gyógyszer, kótszer, műtő, pót-diéta stb. stb. címén az ápolási költség 50-60 százalékát, sőt nagyon sokszor még sokkal többet írnak elő. Kérdezzük a nyilvánosság előtt a pesti hitközség elöljáróságát, annak főleg orvos-tagjait: van-e tudomásuk arról, hogy egy közösszobás betegnek — nem kell külön megjegyezni, mit jelent egy betegnek huszandmagával lenni egy körtemben — az ápolási díjon kívül még mellékköltségek címén horribilis költségeket számíttanak fel? Van-e tudomásuk, hogy a közkórházakban és klinikákon a közösszobás beteg ápolási díjában minden mellékköltség bennfoglaltatik? És ha ily módon tudomást szereznek ennél a karitatív intézménynél furcsa üzleti gesztusról, megteszik-e a kellő lépéseket, hogy a Zsidókórház közösszobás beteget mentesüljenek a mellékdíjaktól? Tiltakozunk olyan beállítással, hogy a Zsidókórház *magánkórház*, ez lehet formailag, de lényegileg nem. A felekezeti közvélemény nem engedheti meg kórházának a karitatív és zsidó szempontok mellőzésével, üzleti szellemben való vezetését, ahol pl. a *lázás betegnek, mert a sáblónos étkezést nem eszi, a citromot és a cukrot is búsán felszámítják*. Dicséretére legyen mondvá a kórháznak, a vizet ingyen adják.

Az ápolási díj már nevében viseli azt a természetes követelményt, hogy a beteg gyógyulása érdekében okvetlenül szükségesek az ápolási eszközök és műszerek, melyek nélkül gyógyítás el sem képzelhető. Különben is a *közösszobás* beteg az orvosképzés elengedhetetlen anyaga, de ez nem elég, hanem még a

tandíjat, illetve a kísérletezés költségeit is a beteg viselje? Hogy az orvosi továbbképzés tökéletes legyen, feltétlenül szükségesek a röntgen, a laboratórium, a gyógyszerek stb. Ezeknek felszámítása tehát nem indokolt a kísérleti anyagon, ellenben esetleg felszámítható a külön osztályon fekvő I. és II. oszt. betegekénél, kiknek anyagi helyzetük is olyan, hogy amikor befekszenek a kórházba, a többköltséggel már számolnak.

Hogy számokban mit jelent ez az antiszociális rendelkezés, hivatkozunk a pesti izr. hitközség elöljáróságának 1935. évi működéséről szóló jelentésére, amely szerint a Zsidókórház és Bródy-kórház ápolási napjainak száma 1934 évben összesen 214,356. Ebből:

ingyenes	14.105			
feldíjas	26.644	(napi	áp. díj	3 P.)
III. oszt.	17.079	"	"	6.50 P.)
II. oszt.	26.258	"	"	7.20—9 P.)
I. oszt.	8.092	"	"	12.50 P.)
utalványos	122.178	"	"	5.— P.)

Mellékdíjak az ingyenes és utalványos betegekénél nincsenek, ami igen helyes, de semmiképpen sem látjuk indokoltnak, hogy azok, akik önszántukból talán vallásos érzéssel választják a Zsidókórház orvosi segítségét hátrányosabb helyzetben vannak az OTI és MABI által odauttalt betegekénél.

Könnyen ki lehet számítani a szerintünk méltánytalanul felszámított mellékköltségeket. A III. oszt. ápolási napok az összes ápolási napok kb. 7.5 százalékát teszik ki. Szegénysorsú betegek zsebe sínyle és nincs mindenkinek magas összekötötése a hitközség urainál, a szegénységi bizonyítvány megszerzése is sok nehézségekbe ütközik, — kénytelen tehát a rávetett költségeket valahonnan előteremteni.

Rámutatunk, hogy a pesti hitközség kórházainál az 1934. évi 205,558 ápolási nappal szemben 1935-ben 214,356 ápolási nap volt, tehát a kórház betegforgalmában évről-évre emelkedés tapasztalható. Az 1935. évi kórházi bevételek összege 1,389,754.04 pengő, a tényleges kiadások összege: 1,472,408.67 pengő, a deficit tehát 82,654.63 pengő, ellenben ez a deficit rögtön eltűnik, ha a *kórházak dologi kiadásainál* feltüntetett 139,520 pengőt, mely az építkezésre felhasznált kölcsönösszeg kamat és törlesztési terhe címén van kiadasként feltüntetve, nem itt, hanem a kórházaknál az előző évek kórházi számadásainál is. Köztudomású, hogy igen sok vállalatnál két mérleg készül, egy a belső használatra, egy pedig a nyilvánosság részére. Könyvelési technikával, mint ez a példa is mutatja, egy látszólagos

deficitet intézet voltaképpen erősen aktív.

* Feltűnő, hogy az 1,472,408.67 pengő kórházi összkidadások összegéből élelmezés címén csupán 877,416.77 pengő van kiadásba helyezve, míg a többi horribilis összegű dologi kiadásokra fordított. Ilyen tízezer pengőn felüli dologi kiadások — melyek a szállítások és az iparos munkák odaitétele szempontjából érdekelnek — a következők: fehérenemű, ruha 56,736.79, felszerelés 17,892.22, festő, kőműves, üvegesmunkák 13,434.40, fűtés 52,362.82, gyógyszer 136,505.09, kótszer 39,026.75, lakatos és bádgos munkák 31,643.46, műszer 48,742.65, nyomtatvány 15,380.39, rendkívüli átalakítások (?) 31,431.72, röntgenfilmek és gépek 52,443.15, szappan, tisztítószerek, mosás 18,097.94, telefon 29,171.51, vegyes 14,327.09. Érdekes felmérés, mi a hitközség 1936 évről szóló jelentésében érdeklődéssel olvasnánk a szállítók névsorát s a szállítás odaitételeinek indoklását.

A hitközség vallási és erkölcsi intézmény, nem pedig mindenből és mindenkiből jövedelmet kipréselő vállalat és amennyiben a kórházi alapszabályok antiszociális pontokat tartalmaznak, úgy azokat módosítani kell, de minél előbb. A pesti hitközség mondjon le a közösszobás betegeknek felszámított mellékköltségekről és más oldalon redukálja kiadásait, például az unifikációs hadjáratnál, mely máris rengeteg pénzt emésztett fel. Ki fogja ezért a felelősséget vállalni? Mi mindenesetre figyelemmel fogjuk kísérni a zárszámadásokat és mérlegetek.

A Zsidókórház élelmezéséről és a belső életében főképp az utóbbi időkben előfordult kínos incidensekről, melyek egyrésze a sajtóba is kiszivárgott, még visszatérünk!

Valakinek rossz a memóriája...

Dr. Berényi Sándor, a budai hitközség választási elnöke a „Zsidó Élet” okt. 31-iki számában „Személyes kérdésem” címen pragmatikusan ismertette a kommunizmus utáni időben Budán uralkodott állapotokat, a hívek hallatlan közönyösségét, mely egyeseket, köztük Alapi Bélát és magát Berényi dr.-t is arra indította, hogy esetleges fuzió gondolatát fölvevessék, de a pesti hitközség nem igen akart a horroba belekapni: győngye és sóvány falat is volt akkor a budai hitközség.

A cikkben kimutatta, hogy ezután hosszú éveken át senki többé szóba sem hozta a kérdést. Ugy Alapi, mint Berényi dr. lelkes hívei voltak az 1922. majd 1925. évben létesített „Budai Újjászervező, illetve Alkotó Hitközségi Párt”-nak, mely boldogult Baracs Károly vezérsege alatt állott. Ez a párt 1925-ben kibocsátott felhívásában elmondta, hogy néhány évvel előbb „olyan nagy volt a züllés, hogy sokan csak úgy vélték hitközségünket meg-

A hódmezővásárhelyi hitközség tiltakozik a tekintélyrombolás ellen

Mi történik sióagárdi Zöld Márton lemondása körül. — Zöld tábornok nyilatkozata

Az „Egyenlőség” december 17-iki számában „A felekezet belső békéje” című cikkében mesteri ravaszkodással igyekszik fedezni a Zöld tábornok ellen intézet felháborító támadástól való visszavonulást. A cikk három szálát fon össze: először arról beszél, hogy az E—g mozgalmat indította a felekezet belső békéjének helyreállítására, továbbá hogy ez az akciója széles körökben keltett általános meglepődést és hogy „az Egyenlőség cikkének hatása alatt a hódmezővásárhelyi hitközségi elnök körlevelet bocsátott ki az összes hitközségekhez, melyben ugyancsak rámutat arra, hogy a mai időkben nem szabad személynékedésnek és lázításnak folyjni felekezetünkben.” Hát ugye, nyájas és jóhiszemű olvasó, ebből csak azt érthetted, hogy a hódmezővásárhelyi hitközségi elnök és az E—g e kérdésről teljesen egyformán gondolkodnak és hogy — lehetne is másképp? — éppen ezért egymás előtt egyforma tisztelettel lengetik is meg kalapjukat.

Ó, nyájas olvasó, e tekintetben tévedés áldozatául szemelt ki végzeted. A cikkben összefont három szál közül ennek az első megtévesztésnek nyomán el fogsz jutni a kérdésekhez. Ki is írta és közölte azokat a cikkeket a zsidó tudományosság egyik díszé és büszkesége, Heller Bernát professzor ellen, melyek miatt ez rágalmazási pert volt kénytelen indítani? *Nem az „Egyenlőség”?* És ki írta és közölte azt a bizonyos nyílt levelet Zöld Márton tábornokhoz, mely olyan szörnyen elkeserítette a hódmezővásárhelyi hitközség elnökét és közgyűlését s velük együtt minden jóérezsű magyar zsidót? *Nem az „Egyenlőség”?* De azért ő pirulás nélkül beszél a személyeskedésről, „amelyet bizonyos oldalról olyan nagy előszere-ttel kultiválnak.”

A cikk második szála a pest-budai harc felé vezet. Szerinte „a béke útja Pest és Buda között adva van”, csak „a budaiaknak meg kell ragadniok Pest kinyújtott kezét”. Hát hisz éppen ez történt! Buda valóban megragadta Pest kinyújtott kezét és nem engedte, hogy az letörje autonómiáját és elvegye adó-

jövedelmeinek jelentékeny részét. Mert Pest kinyújtott kezében nem béke volt, hanem erőszak.

Ezzel a második szállal azután nagyon merészen és az igazságtól absolute nem feszélyezetten fonja egybe az „E—g” cikke a harmadik szálát, a sióagárdi Zöld tábornok lemondását, meg a hódmezővásárhelyi körlevelet. Mindenekelőtt konstatálja, még pedig — oh, oh! — sajnálattal konstatálja, hogy a hódmezővásárhelyi hitközség elnöke milyen helytelenül volt informálva a pest-budai háborúságról, mert nem tudja, hogy „milyen lelkiismeretlenül vitték bele sióagárdi Zöld Márton tábornokot, a magyar zsidóság kitűnőségét ebbe a küzdelembe. Ezt a kiváló és annyi dicsőséget szerzett férfiút belerángatták a pest-budai afférbe”. Hát ki, mikor, mivel és hogyan vitte vagy rángatta bele Zöld Márton Pest és Buda harcába? Éppen őt lehet rángatni? És honnan veszi az „E—g” a vakmerőséget azt állítani, hogy „maga a tábornok úr is sajnálja, hogy őt ilyen *ellentétbe állították* hitközségével? Hát nem volt még elég a sértegetésekből és a *tekin-*

télyrombolásból? Hogy meri azt állítani, hogy Zöld Márton bárki is a maga céljaira használja fel? Nem csoda, hogy most ezt a vakmerőséget már csak azzal tudja megtoldani, hogy amikor egy-két lapszámmal előbb még hozzá mert nyúlni a Zöld Márton általános nagyra-becsült alakjához, hogy az őt övező köztisztelet megtépázza, most már ő beszél arról, hogy Zöld tábornok „becsületét, tisztességét az egész felekezet saját kincsének vallja”, és hogy „*a mi oldalunkon nem bántotta őt senki*”. Mi mindent ráfognak erre a szerény, mindig mértéktartó „E—g”-re! Hogy is mondta csak az „E—g” nov. 18-iki hírhefté texasi hangú és szellemű cikkében? Valahogy így: „... hazudnak rendületlenül!”

Egyébként, hogy a hódmezővásárhelyi hitközség körlevelét, annak értelmét és intencióját hogyan forgatta ki valójából és hogyan állította be saját maga mellett szóló tanúságtételnek az „E—g” s hogyan próbálta meg a róla szóló le-sújtó ítéletet elsüllyeszteni, hogyan igyekezett az elcsattant rendreutastást az elismerés tapsává átminősíteni, — továbbá hogy az egész felekezet láthassa, milyen is az ország köznévének az u. n. „hivatalos” sajtóról, — ideiktatjuk a hódmezővásárhelyi hitközség közgyűlésének körlevelét alakjában szétkül-dött határozatát teljes egészében:

A hódmezővásárhelyi körlevél

Mélyen tisztelt Elnökség!

Hitközségünk folyó évi december hó 6-án tartott közgyűlésében Elnökünk fájdalom érzésével mutatott rá a mai zsidó közállapotokra, rázolta a magyar zsidóság szinte reménytelennek látszó sorsát, a gyűlöletet, melynek légkörében élünk, az üldözést, melyet szünet nélkül folytatnak ellenünk, a pusztításokat, amelyeket a gazdasági életben ellenségeink rendszeresíteni akarnak, a terveket, melyeket a gyűlölet, a gonoszság, a rosszhiszeműség és a hazugság agyal ki s már kezdi pontokba foglalni is — és mi mindezek tudatában gondta-

lanul civódunk egymással s ölbetett kezekkel tétlenül nézzük azokat a pusztításokat amelyeket a magyar zsidók beléletükben úgy országos — mint helyi viszonylatokban önmaguk között folytatnak.

Fájdalmas látni és olvasni azokat a röpiratokat, amelyeket Buda és Pest az unifikációs mozgalomban egymás ellen kifejtettek.

Mi nem kívánunk az ügy érdemi részébe beavatkozni. Mi nem vagyunk sem Buda, sem Pest pártján, mindegyiknek megvannak tisztelet parancsoló indokaik, álláspontjaik igazságának bizonyítására — de tiltakoznunk kell a gyűlölet és

JUBADONT

orth. kóser fogkrém

Kérje mindenütt!

JUBA

orth. kóser süteport

A budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készülnek.

Gyártja: FELES ISTVANNÉ Budapest,

VII., Rottenbiller-utca 8.

rosszindulat sugalmazta eszközök ellen, melyeket e harcban igénybe vesznek!

Nagy érdemeket szerzett, hitközségi munkásságban önzetlenül működő zsidó férfiak nem érdemlik meg azt a meghurcolást, azt a kvalifikálhatatlan és gyűlöletszülte eszközökben nem válogató közéleti tisztességüket megtaposó eljárást, lebecsmerlést, amit egymás ellen végeznek! És teszik ezt a mai szomorúan végzetes időkben!

Nem hagyható továbbá megjegyzés nélkül a „hivatalos” sajtónak azon eléggé el nem ítélhető eljárása sem, hogy egy oly közleménynek ad hasábjain helyet, amelyet nem a nyilvánosságra hozni, hanem a tűzbe dobni kellett volna! Gondolunk az „Egyenlőség” november 5-i számában a sióagárdi Zöld Márton tábornok úr ellen nyílt levél formájában megjelent u. n. „leleplezési” cikkre. Mi a Tábornok urat jól ismerjük és tudjuk róla, hogy a magyar zsidóság díszé, büszkesége, a magyar zsidó katona példányképe, a világháborúban gyönyörűen dekorált vitéz, hazájának és királyának kitüntetett egyenesjelleme, magasrangú tisztje, a magyar zsidóság egyik veterán harcosa, a háborúban vérszel-viharral dacoló, a mai időkben a zsidóságért harcoló derék katonája. Bármilyen, különösen apai szívből táplálkozó emberi gyöngesége — ha volt — el kellett volna nézni, mert ilyen megtaposása a közéleti tisztességnek többet árt az általános zsidó érdekeknek, mint bármely plakátból ellenünk kilőtt „nyíllövegek”.

Ezek a közállapotok mélységes fájdalommal töltik el lelkünket és hitközségünk közgyűlésének határozatából Elnökünknek ezen megállapításait és szemléleteit megküldeni határozta valamennyi kongresszusi hitközségnek azon célból, hogy írjunk fel a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájára tisztelt Elnökének s kérjük őt arra, hogy bölcsességével térítse a megértés útjára a tévelygőket, legyen végre békeség közöttünk, szűnjék meg az egymás ellen szított határt nem ismerő gyűlölet és költözzék helyébe a profétai ihletből átitatott, Isten szeretete által megcsókolt testvéri érzület!

Legyen végre közöttünk egyetértés, megértés és összetartás, fogjunk össze Isten nevében az ellen-ségeink által szított gyűlölet megszüntetésére, teremtsünk békét előbb magunk között — úgy országos,

mint helyi viszonylatokban — hogy érdemek legyünk minden ember-társunk megbecsülésére!

Szent vallásunk védelmében és áhitatában költözzék békeség, üdv és boldogság a magyar zsidóságra s megtépázott, velünk együtt sokat szenvedő szegény Magyar Hazánkra!

Mély tisztelettel kérjük, hogy fenti átiratunkat hasonló szellemű pártolással az Országos Irodának megküldeni szíveskedjenek.

Hittestvéri üdvözléssel vagyunk a hitközség közgyűlése nevében:

Hódmezővásárhely, 1936. dec. hó.

STEINER FERENC hitk. elnök

Zöld tábornok válasza az „Egyenlőség”-nek

Sióagárdi Zöld Márton nyug. tábornok úr az alábbi sorok közlésére kérte fel a „Zsidó Élet” szerkesztőségét:

Igen tisztelt Főszerkesztő Ur!

Az „Egyenlőség” 1936. dec. 17-iki számában „A felekezet belső békéje” c. cikkében a hódmezővásárhelyi izr. hitközség ismeretes körlevele kapcsán ismét foglalkozik személyemmel és a VIII. ker. templomkörzet elnökségéről történt lemondásom kísérő körülményeivel.

Az „Egyenlőség” helytlen állás kijelentéseivel szemben indítatva érzem magam annak megállapítására, hogy *engem sem lelkiismeretesen, sem lelkiismeretlenül senki nem „vitt bele” a pest-budai háborúságba.* Engem nem is lehet „bevenni” vagy „berángatni” semmiféle „afférbe”. *Nem is befolyásolt senki annak a bizonyos cikknek megírására.* Én magam kértem meg a „Zsidó Élet” igen tisztelt Főszerkesztőjét, hogy legyen szíves helyet adni lapjában a templomkörzet elnökségéről történt lemondásom indokolásának.

Nem felel meg a tényeknek az az állítás sem, hogy engem „ellen-tétbe állítottak” a pesti hitközséggel és hogy bárki előtt is úgy nyilatkoztam volna, miszerint már sajnálom, hogy így történt. Légből kapott állítás ez, valamint az is, hogy *bármilyen formában beavatkoztam volna a pesti és budai hitközségek közötti küzdelembe.* Honnan veszik ezt a képtelenséget? Hiszen majd egy éve nem is érintkeztem a budai hitközség autonómia párti többségében helyet foglaló egyetlen barátommal sem!

Ezek után én is azt mondom, hogy akik gyűlöletet, személyeskedést és testvérharcot idéznek elő

Ehhez a levélhez nem kell kommentár...

Még csak két idézetet szedünk ki az „E—g” nevezetes cikkéből: „Mi bízunk benne, hogy ez a hódmezővásárhelyi körlevél is hozzá fog járulni ahhoz, hogy *végre elnémuljon a gyűlölet sajtója*”, — és „legyen elég a békebontásból és akik a gyűlöletet, a személyeskedést és a testvérharcot hirdetik, azok *távozzanak el végre a közszereplés színpadáról*”.

Látja, kedves „E—g”: *ezt már rég megtehetette volna!* De jobb későn, mint soha...

azzal, hogy ilyen valótlan állításokkal (seker biblil) igyekeznek a felekezetet megtéveszteni: azok „távozzanak el a közszereplés színpadáról”, mert már elég volt a személyvesztésből!

Budapesten, 1936. dec. 21.

sióagárdi Zöld Márton.

Miért 20 pengő?!...

— **Panaszos levél** —

Tisztelt Szerkesztő Úr!

A pesti hitközség az Orsz. Izr. Patronázs-egyesülettel karöltve szociális tanfolyamot nyitott, melynek célja az lenne, hogy bevezesse hallgatóit a szociális segítőmunka alapismereteibe, gyakorlati alkalmazásába és hogy megmutassa nagy vonalakban az e téren felmerülő problémákat és azok megoldásának praktikus módszereit.

Nagyon helyénvalónak tartom a tanfolyam megrendezésének gondolatát és talán nem tévedek, ha a Patronázs irányításában az utóbbi esztendőben érvényesüléshez jutott új szellem megnyilvánulásának tartom. Csak az a hiba, hogy a rendezők kissé elvétették a házszámot. Ez a tanfolyam t. i. természet-szerűen főképp a szegényebb sorsú embereket érdekli, akiknek azonban alig van pénzük, hogy a tanfolyam hallgatásáért megállapított 20 pengőt megfizessék.

Kérem a Patronázs érdemes vezetőségét: legyen kegyes érintkezésbe lépni a hitközség vezetőségével, hátha a pest-budai kortesköltségekből lehetne egy jelentéktelen összegecskét lekaparni a szegények 20 pengős részvételi díjainak pótlására?! Vagy nem?!...

Egy 20 pengő nélküli.

Miről beszélt miről nem beszélt Stern Samu?

— Beszélgetés —

Személyek:

1. A természetes részvénytársasági igazgató. 2. A fakóképű állástalan tanár

— Nem jó ma ez a fekete, úgy-e direktor úr? Az utolsó Goldmark-termi lakoma feketéje bizonyára jobb volt. Remélem, Ön is azok közé tartozik, akiket a „Legyező” a banketről írva illetőenformán legyezget körül: „A zsúfolásig megtelt Goldmark-teremben összegyűlt a fővárosi zsidóság minden számottevő tényezője.” És Ön bizonyára nem is fogja kérdezni, hogy valóban csak ennyien és csak azok volnának a fővárosi zsidóság számottevő tényezői, akik ott egybegyűltek. Több nincs, vagy a többi egyszerűen quantité negligeeable?

— Nézze, tanár úr, nem az a fontos, hogy kik voltak és kik nem voltak ott. A díszvaosora jelentőségét az a hatalmas beszéd adta meg, amelyet Stern Samu tartott és amelyben bejelentette, hogy új akcióra és új harera készül. Hiszen olvasta?! Tudja ugye, miről van szó?

— Hogyne! Az új akció: *A Pro Palesztina helyébe egy új egyesület létesítése „a Szentföld támogatására”, az új hare pedig: harc a cionisták ellen, harc „a hivatlan prókátorok”, „az egyéni érdekek, a jogtalan és igazságtalan törekvések”* szószólói és képviselői ellen, szóval harc mindazok ellen, akik nem hajlandók körülülni a Goldmark-termi lakomának terített asztalait, ellenben önálló véleményt mernek vallani azokban a kérdésekben, amelyek a pesti zsidóságot, vagy a felekezet országos vonatkozású ügyeit illetik. Hát bizony érdekes volt, hogy miket mondott az elnök úr, de talán még érdekesebb, hogy miről nem tartotta szükségesnek nyilatkozni.

— No, kíváncsi vagyok, mi kifogásai vannak.

— Nemesak kifogásaim vannak. Magam is azok közé tartozom, akik nem riadnak olyan könnyen vissza egy kis küzdelemtől, ha az elkerülhetetlen. De azt a harci kedvet, azt az offenzív szellemet, amely az elnök úr beszédét átfűtötte, csak esodálni lehet. Annál inkább, mert immár *öt éve* foly-

tatja ezt a harcot. A harcot a maga autokratikus érdekeiért, a harcot mindenki ellen, aki nem akarja magát feltétlenül alárendelni az ő parancsuralmi törekvéseinek, a harcot a zsidóság minden olyan pozíciójának megszerzéséért, amely a felekezeti közéletben anyagi és erkölcsi hatalmat jelent, a harcot mindennek a saját kezébe való összpontosításért és főképp a harcot azért, hogy a közvéleménytől és a felügyeletet gyakorló kormányhatalomtól távoltarthasson az övével ellenkező minden felfogást, elgondolást és kritikát. És annál esodálatosabb ez a töretlen támadó szellem, mert az *öt éves harc alatt valójában egyik kudarc a másik után érte*. Itt van pl. a pest-budai unifikáció kérdése, amely az elmúlt időszaknak leginkább előtérbe került küzdelmé volt. Valahányszor Budán választásra vagy döntő szavazásra került a sor, akár a hitközség, akár a chevra körében és valahányszor a Buda önrendelkezését védő autonómista párt ellen felvonultak az ő *törekvéseit* szolgáló unifikációsok, a porondot mindig csúfos vereséggel kellett elhagyniuk. Vagy ott van pl. az *új statutumok* kérdése. Két éve hirdeti és hirdetteti, hogy Budát, ha másképp nem, az új statutumokkal „térdre kényszerített” és hogy ez a térdre kényszerítés már nagyon közel van, már holnapután, már holnap, már órák múlva esedékes... De hogy ez a „holnap” immár két év óta állandóan kitolódik, ez az ő harci kedvét, offenzív szellemét és kitartását egyáltalában nem képes le-törni. Sőt! Legújabb *harci* riadója azt árulja el, hogy a hadművelési területet még ki is szélesíti. Most már nem elégszük meg az ő felekezetszerveleti elgondolásaival

szembeforduló demokratikus és intellektuális tényezők elleni harc-cal, már a Buda elleni küzdelem sem elégti ki, most már offenzív-zíváját az ország határain is túl akarja vinni és a hazai „Pro Palesztina” meg a cionisták ellen vállalt küzdelemtől az sem riasztja vissza, hogy végelemzésben mindkettőt a Palesztina-mandátummal felruházott legnagyobb világhatalomnak, Angliának népszövetségileg és nemzetközileg jóváhagyott protektorátusa felezi. Ő ezt sem bánja. A Pro Palesztina-mozgalmat is ő akarja irányítani, illetőleg helyesebben: az e címen befolyt pénzek felett is ő akar rendelkezni.

— Hát nincs igaza, ha azt hangoztatja, hogy ezekkel a pénzekkel elsősorban a magyar zsidó fiúk érdekeit kell szolgálni?

— De miért kell ezért egy új, egy kontra-Propalesztina-egyesületet alkotni? Hiszen különben is itt van a hazai orthodoxia régi bevált, kitűnő akciója. Az nagyon rendben van, hogy az itt elhelyezkedni nem tudó zsidó ifjak kivándorlását akarja elősegíteni! De nem elég ám ezeket vonatra letetni! Kell egy olyan hely is, ahol őket befogadják, ahol el is helyezkedhetnek, munkát és megélhetést is találnak. És ez talán a fontosabb, a nehezebb. Ezt még ő sem tudja egyedül megcsinálni, mert ezt csak a világ összes zsidó erőinek összefogása teheti meg, ennek az összefogásnak az itteni szerve pedig a Pro Palesztina-szervezet. Miért kell hát e cél szolgálatában az itthoni erőket megosztani? Különben is, hiszen azt hallottuk, hogy még a pesti hitközségi választások előtt meg-egyezést teremtett a Pro Palesztinával, sőt a cionistákkal is, miért fordul hát most ellenük? Vagy ő talán úgy változtatta meg a régi latin mondást, hogy *si vis bellum, para pacem*? Előbb bekét köt, hogy aztán annál energikusabban vegye fel a harcot ellenük? Lehet, hogy ez nem is rossz taktika. Előbb békés állapotban kitudni az ellenfél gyengéit, az-

NEUWIRTH TESTVÉREK

órák és ékszerészek

Budapest, VI., Király-u 28. Tel.: 201-46.

Briliáns, arany és ezüst beváltás.

Saját műhely. Szombat és ünnepnap zárva.

Briliáns ékszerek,
ezüst dísz tárgyak,
gyertyatartók, men-
órák és tórafelsze-
relések nagy választé-
kban

tán a nem harcera, hanem a békére készült ellenfelet hirtelen megtámadni. Mintha ezt igazolnák az időközi események is!

— Honnan veszi ezt? Nem gondolja, hogy ez egy kicsit merész állítás?!

— Hát nem ez történt Kőbányával, a Pro Palesztina-szervezettel, a cionistákkal? Ígéretes megegyezéssel leszerelte őket, aztán az ígéret ígéret maradt, a megegyezésből pedig ime hare lett.

— Ön túlságosan nagy jelentőséget tulajdonít, tanár úr, egy *közvacsorai felszólalásnak*. Nem olyan súlyos dolgok ezek, mint maga hiszi.

— Úgy gondolja? Hát ki mondta ezeket? Nem a pesti hitközség, a VI. községkerület és az Országos Iroda egyszemélyű közös elnöke? Ő „*célzatos jelszavakat*” vet az ellenzék szemére, de önmagáról ezt mondja: „Mi haladunk *kitűzött céljaink felé*, amely nem más, mint az egyik oldalon *vigyázni arra, ami megvan* (pl. a zsidó polgái iskolák, a Budával fennállott békés állapot, stb. — jól vigyáztak rájuk!), *fejleszteni a vallási életet* (a rituális életmód drágább lett, mint volt!), *nevelni a zsidó önértéket* (megalázó göggel és ridegséggel, amellyel a felekezeti sajtónak zsidó közpénzen leket kezelik?), *küzdeni és harcolni a zsidó létért*, a *zsidó kenyérért* (öreg, kiszolgált hitoktatók szűkös nyugdíjának jogtalan megcsönkítésével? És talán megtudhatnók már végre, hány állástalan zsidó diplomást juttattak álláshoz?), *küzdeni és harcolni az antiszemitizmus ellen*” (olyan felekezeti sajtónak zsidó közpénzen való feltáplálásával, amely sajtó a legszerencsétlenebb halfogásai-val, pl. a Wolff Károly elleni, valamint a zsidó olimpikeokról írott cikkeivel, stb. stb. nem hogy enyhítené, hanem fokozza az antiszemitizmust?) Az nem vehet a komoly ellenzék szemére *célzatos jelszavakat*, aki a maga programját és érdemeit a tények cáfolatával szemben ilyen „*célzatos jelszavakkal*” állítja be.

— Lehet, hogy a sajtó nem hozta híven a beszédet!

— De az csak nincs meghamisítva, amiről a sajtó semmit sem hoz? Mert az a sajtó, amely pedig Stern Samunak egyetlenegy elhangzott szavát sem ejti el, egy szóval sem említi, hogy a fent

vázolt hitközségi elnök célkitűzések között ott szerepelne a magyar zsidó kultúra, a magyar zsidó tudomány, a magyar zsidó művészet és azok művelőinek megfelelő támogatása, az állástalan magyar zsidó ifjúság átképzésének s átrétegződésének lehetővé tételét szolgáló tanfolyamok és iskolák létesítése, a kórházi kezelés olcsóbbá és hozzáférhetőbbé tétele, a felekezeti szociálpolitika modernizálása és a protekció irányítása alól való felszabadítása, stb. stb. Avagy talán ezek is csak „*célzatos jelszavak*”? Mert a nagyszabású, vagy amint Ön mondta: „*hatalmas*” elnöki beszédben ezekről egy szó sem esett! No és aztán nem esett szó azokról a dolgokról sem, amelyek az utóbbi időben a zsidó közélet szencziói voltak és amelyekre joggal várt ettől a beszédőtől a közvélemény felvilágosításokat, annál inkább, mert a szencziók előidézésében a Goldmark-termi szünpozion vezérszónokának nem is esekély része volt.

— Mikre gondol?

— Hát nem nehéz eltalálni! Mindenki várt, de nem kapott magyarázatot tőle pl. arra, *miért kérte a neológ zsidóság feje a kormánytól a magyar zsidóság autonómiájának felfüggesztését?* Azután mindenki várt de nem kapott magyarázatot arra, *miért lehetett az új képviselőtestületi választásokat megtartani Pesten és számos más hitközségben, csak éppen közvetlenül a budai választások előtt lett ez aggodalmassá*, mivelhogy a hitközségek belső szervezetét állítólag jelentősen megváltoztató új statutumok jóváhagyása küszöbön állott, holott az *elmúlt három hónap megmutatta, hogy csak annyira volt küszöbön, mint két év előtt*, vagy mint a pesti hitközség választásai idején. Azután magyarázatot és felvilágosítást várt mindenki, de nem kapott arra is, *miben is állnak azok az állítólagos jelentős szervezeti változtatások, amelyeket az új statutumok rejtenek magukban*, mert ezekről eddig senki sem tud?! De kíváncsi lett volna a közvélemény arra is, *hogy ha a budai választások kormányhatósági elhalasztását a pesti hitközség és az Országos Iroda közösen kérték és ezt a körülményt a kormányrendelet is kihangsúlyozta, miért hallgatták ki a ren-*

deletnek ezt a passzusát, amikor a kormányrendeletet lapjaikban publikáltatták? Végül kíváncsi lett volna a közvélemény pl. arra is, *hogy amikor a pesti választás ellen petíciót nyújtottak be, miért nem engedték meg a petícionálóknak a bizonyítást*, ha olyan nagyon rendben volt ez a választás? Vagy: *visszhangzik az ország a választójogi reform kérdéséről, miért nem nyilatkozott az elnök arról, mik a szándékai és tervei az egész földkerekség legrabszolgáibb választási rendszerének: a pesti hitközségi választói jogok reformját illetően?*

— Azt hiszi tanár úr, mindenki olyan kíváncsi, mint maga?

— Tudja mit? Én sem vagyok kíváncsi! Mindenki nagyon jól tudja, mit mondott volna az elnök úr ezekről és azt is, hogy miért nem mondta el. De azért kettőt még kérdezek, anélkül, hogy feleletet várnék: *Mikor únják már meg a Síp-utcában a kudarcoknak ezt a szakadatlan láncolatát? És mikor veszik már észre, hogy a felügyeletet gyakorló kormányhatalomnak sinesinyére az az oktroj, amellyel a Síp-utca a maga kénye-kedve szerint akarja a magyar zsidóság felekezeti közéletét berendezni?*

SPECTATOR

Téli lámpafény

*Nem lángol már az égi szőnyeg,
S az árnyak végtelenbe nőnek
A hóban szunnyadó falun...
Meséket sző petróleum.*

*Ha lángja rossz is, gyenge, sárga,
Oly bűvös fényt vetít szobánkra,
S ha együtt él a kis család,
Hadd rázza szél a ház falát!*

*A kőolaj a szikla rére,
Kegyetlen harcok dúltak érte.
S ádáz tusában született
A fény, mely körülölelget.*

*Sötét az éj, soká lesz reggel...
Hadd társalogjak szellemekkel!
Sötétséget, sírást közönyt
Legyőz a jóbarát: a Könyr!*

*A hű barátom társasága
Elringatott egy szebb világba,
Hol nincsen bánat, nincsen gond,
Csak dal, remény, virágos lomb.*
E. Lázár Franciska

A Zsidó Élet

**minden magyar zsidó lapja
Fixessen elő!**

HIREK

ONAPTÁRO

1937 január 1, péntek — Tévész 18 (szombat bejöv.: 4.04), — jan. 2, szombat Tévész 19 (hetiszakasz: Sómajsz, haftóra: Háboim jársér, Jezs. 27 f. 6-13, 28 f. 1-13, 29 fej. 22-23, Borchí náfsi, szombat kimen.: 4.49), — jan. 3, vasárnap — Tévész 20, — jan. 4, hétfő — Tévész 21, jan. 5, kedd — Tévész 22, — jan. 6, szerda — Tévész 23 (Tókufo) — jan. 7, csütörtök — Tévész 24, — jan. 8, péntek — Tévész 25 (szombat bejöv.: 4.11), — jan. 9, szombat — Tévész 26 (hetiszakasz: Voeroh, haftóra: Kaj ómár Adó sem, Erk 28. f. 25. v. 29 f. 21, Ujholdhírdetés, Borchí náfsi, szombat kimen.: 4.56), — jan. 10, vasárnap — Tévész 27, — jan. 11, hétfő — Tévész 28, — jan. 12, kedd — Tévész 29 (Erev ros-chodes, jom kippur koton), — jan. 13, szerda — Svát 1 (Ros-chodes), — jan. 14, csütörtök — Svát 2, jan. 15, péntek — Svát 3 (szombat bejöv.: 4.20).

— Olvasóinkat tisztelettel kérjük, hogy az eszedéssé vált előfizetési díjakat szíveskedjenek mielőbb eljuttatni a „Zsidó Élet” kiadóhivatalához (Budapest, VIII., Mátyás-tér 17.), hogy a lap küldésében fennakadás ne történjék.

— A pesti hitközség közgyűlése. A Pesti Hitközség január 10-én, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja évi közgyűlését a hitközség dísztermében.

— A kőbányai izr. hitközség jan. 3-án vasárnap délelőtt fél 11 órakor a hitközség (X., Cserkés-utca 7—9.) tanács-termében rendkívüli közgyűlést tart.

— Feleký Géza halála. Fiatalon, 46 éves korában kidőlt a sorból dr. Feleký Géza, akiben nemcsak a régi nagy hagyományokon épült liberalizmus és a legnemesebben felfogott publicisztika, hanem a magyar zsidóság is pótolhatatlan értékét veszítette el. A magyar zsidóság legsúlyosabb napjaiban a toll ragyogó ékesszólásával és megfélemlíthetetlen igazmondásával vívta ki még ellenfeleinek is tiszteletét. Nevét és emlékét nem temeti el a rákoskeresztúri zsidó temető sírhantja.

— Az IMIT felolvasó ülése. Az IMIT dec. 30-án, szerdán este a pesti hitközség dísztermében látogatott felolvasó ülést tartott, amelynek műsorán dr. Guttmann Mihály „Idegen hatások a talmudi jogra” c. tanulmánya, Ascher Oszkár szavala (Kiss József-versek) és Zsolt Béla novellája szerepeltek.

Ujonnan iratott

nagy Tóra eladó.

Cím: a kiadóhivatalban.

— Az „Omike” vasárnap tartotta évi közgyűlését. Dr. Buday-Goldberger Leó elnöki megnyitója után dr. Friedmann Gyula terjesztette elő titkári jelentését. Beszéltek még: Stern Samu, dr. Deutsch Ernő, dr. Scheiber Lajos, Singer Otető, majd dr. Weiller Ernő társelnök javaslatához képest betöltötték a megüresedett tisztségeket.

— Kiss József emléke. A budai hitközség Kiss József halálának 15-ik évfordulóján a budai Vigadó nagytermében emlékművet rendezett, melyen dr. Rubinyi Mózes igazgató, dr. Győri Pál és Nagy György színművész működtek közre nagy sikerrel.

— Kulturdélután Mátyásföldön. A mátyásföldi izr. hitközség dec. 27-én népszerű elnökének, Szekeres Jenőnek irányításával sikerült kulturdélutánt rendezett. Eisenberger Géza gödöllői főrabbi bevezetője után Sós Endre kötötte le a közgyűlést „A harmadik birodalom és a zsidóság” c. érdekesítő előadásával. Közreműködtek még nagy hatással Háber Jenő főkántor, a budai hitközség kórusa, Bartos Gyula, Pataki Edith és Sebestyén József.

— Dr. Stein Lipót emléke. A Magyar Izr. Kézmű- és Földművelési Egyesület bold. dr. Stein Lipót emlékére Herminauti új intézeti templomában dec. 15-én gyászünnepélyt tartott, melyen az emlékbeszédet dr. Haán István rabbi tartotta. Gondolatokban gazdag beszédében a halgatóság elé vetítette a pozsonyi orth. izr. hitközség egykori nagy elnökének, a nemeslelkű filantropnak egyéniségét. A kántori funkciót Csillag Lipót, az intézet énekantára és kántora látta el nagy szakavatottsággal.

— Templomkörzeti elnökök beiktatása. A pesti V. ker. templomkörzet dec. 13-án iktatta be ünnepélyesen elnöki tisztségébe Komját Ernő igazgatót, aki immár a második cikluson keresztül tölti be ezt a tisztséget a körzet zsidóságának osztatlan elismerése mellett. — A VIII. ker. templomkörzet új elnöke Szegő Sándor gyáros lett, akit a pesti hitközség székházában iktattak be december 13-án tisztségébe. Az új elnököt a következő szombat a Nagyfüvaros-utcai körzeti templomban a tóra elé hívták, ahol nagyobb felajánlást tett jótékony célokra.

— Füst György a Chevra véndenceiért. Füst György chevra-előjáró, a nemes lelkű emberbarát ezidém sem feledkezett meg a pesti chevra véndenceiről. Mint múlt évben, a legutóbbi chanukka alkalmából is értékes szeretetadományokkal lepte meg a Szeretetház, Aggok Háza, Felműt Vakok Otthona és a Gyógyíthatatlan Betegek Otthona 228

lakóját, hogy ne érezzék annyira magukra hagyatottságukat.

— 48 éve előjáró. Weisz Mór, a ferencvárosi zsidóság népszerű vezéregyénisége, a Páva-utcai körzeti templom szertartási elnöke 48 éve irányítja előjárói tisztségében a kerület zsidóságának vallási életét. Mint értesülünk, hitestvérei méltó módon kívánják megünnepelni ezt a nevezetes évfordulót.

— A pesti hitközség V/b. ker. ifjúsági csoportja dec. 20-án Csáky-utca 3. sz. a helyiségében nagytehetségű vezérének, Rosner Miklósnak szíves vendéglátásával ifjúsági teastélyt rendezett. Másnap este a Lipótvárosi Társaskörben előadást tartottak. Rosner Miklós elnöki megnyitója után Wertheim Antónia hegedült, Vas Mimi zongorakisérel, majd dr. Waldapfel olvasta fel „Egy görög-zsidó drámaíró” c. értékes tanulmányát.

— A VII. ker. izr. nőegylet dec. 14-én délben ünnepélyes keretek között nyitotta meg nagy érdeklődő közönség jelenlétében a Bethlen-téri körzeti templom épületében gyermekek részére fenn tartott s az előző években is áldásosan működött napközi otthonát.

A VAC január 9-iki bálját, melyre az előkészületek már nagyban folynak dr. Párkány Frigyes elnök, Eppler Sándor társelnök, Klein Elek ü. v. elnök és Léhner Károly főpénztáros vezetésével, ezidén is mint a szezon első elit bálját, a legényesebb külsőségek között tartják meg a pesti Vigadó összes termeiben. A nagyszámú rendezőgárda dr. Nagy László, dr. Donneberg Ervin és Dölle László vezetésével már állandó permanenciában van a Wesslényi-utca 44. számú bálrodában, ahová a meghívóigénylések benyújthatók. Telefon: 144-085.

— Az „Emunah” — A Hit nevű tanonc- és dolgozó leányvédelmi akció vezetői minden vasárnap délután 4—6 óráig a pesti izr. hitközség Bethlen-tér 2. szám alatti épületében inspekción tartanak és készséggel szolgálnak tanácsal, segítséggel és felvilágosítással a munkaadóknak, munkakeresőknek, szülőknek és mindenkinek, ki fontos szociális-karitatív munka iránt érdeklődik. Ugyanott töltik az akciói véndencei — jelenleg több mint százan — szabadidejüket, testvéri közösségben, egy szaképzett gondozón felügyelete alatt.

Síremlékek

a legolcsóbb árban
Lőwy-nél Budán
II. Fő-u. 79. Tel: 1-515-81.
Fiókküzet és telep III. Bécsi-út.
Atrolleybusz indulási állomásától 2 percrenyire.

— **Házasság.** Schwarz Ferenc és neje Dalma leányát dec. 27-én délben vezette oltárhoz a budai Öntőház-utcai főtemplomban Jakobi Tibor.

— Az „**Áhávász Réim**” (Országos Felebarát Szeretet Egylet) a székesfőváros Szent István-kórházában chanukka-ünnepélyt rendezett, amelyen a kórház lábadozó betegei jelentek meg. Dr. Farkas József rabbi-kórházi lelkész látta el az ünnepi hitszónoklatot, Ábrahámsohn Manó főként gyűjtötte meg az ünnepi mécses lángjait és elhangzott a kórház falai között a „Moauz zur” éneke. Reichenberg Jakab alelnök szívhezszóoló szavai után, Bárdi Jenő kórházi beteg köszönte meg lélekemelő módon a beteglátogatást és a szétosztott szeretetadományokat.

— **Orth. kóser fogkrém!** Orth. cikket forgalomba hozó kereskedőnk figyelmébe ajánljuk „Jubadont fogkrém” hirdetésünket. Ez a fogkrém, mely a budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készül, a ritualitásra súlyt helyező közönségünk által minden aggodalom nélkül használható.

— **A Kispesti Izr. Nőegylet** dec. 6-án nagyzenésű, táncal egybekötött teadélután rendezett. Ez ismerkedési délutánul szolgált a jan. 9-én megtartandó táncestélyre, mely a jelek szerint nagy sikerűnek ígérkezik, s egyike lesz az évad legsikeresebb estélyeinek. Jövedelmét a nőegylet a kispesti zsidó szegények részére felállított népkonyhája javára fordítja. Népkonyháján naponta 150 adag meleg ebédet ad ki a Nőegylet a kispesti zsidó szegényeknek és a zsidó elemi iskola szegénysorsú növendékeinek. Ezeket a gyermekeket dec. 15-én délután uzsonnával vendégelte meg és az 50 gyermeket felruházta a Nőegylet. Ellátta erős cipővel és meleg ruhanevel, elviselhetőbbé tette részükre a kegyetlen tél ridegségét. Az özv. Haász Miksáné elnökszony irányítása mellett működő vezetőség feladata magasztalan áll és egész Kispeszt zsidóságát egybekapcsolva fejt ki áldásos működését a nyomor enyhítése érdekében.

— **Két zsidóvállású katonatiszt halála.** Dec. 4-én temették el nagy részvét mellett a rákoskeresztúri izr. temetőben dr. Keszler László ny. áll. I. oszt. fő-törzsorvosot, aki a világháború legszembetűnőbb díszített orvosa volt. Dr. Keszler fő-törzsorvos egy hadtest egészségügyi főnöke volt s megkapta a hadidíszítményes és kardos Ferencz József rendtiszti keresztjét, a csak kombatánsoknak kijáró hadidíszítményes és kardos Vaskorona-rendet és még számos egyéb hadikitüntetést. Temetésén dr. Hevesi Ferenc rabbi megkapó búcsúbeszédet tartott, az egyházi éneket az operai kar

kíséretével Lineczky Bernát főként adta elő, míg a sírnál a bajtársak nevében dr. Dobó Rezső fő-törzsorvos méltatta az elhunyt kiváló érdemeit. Dec. 17-én temették színtén a rákoskeresztúri izr. temetőbe bajtársainak igen nagy részvétel mellett, teljes katonai dísszel Rappaport Józsefet, a méneskarhoz besorozott alezredest. Rappaport alezredest 46 évig teljesített tényleges szolgálatot, ebből 30 évet a földművelésügyi minisztérium lötenyészési ügyosztályán. Fontos ügykört töltött be, úgy, hogy amikor letelt teljes szolgálati ideje, még 10 évig visszatartották a tényleges szolgálatban. 1933-ban helyezték nyugállományba s így a nyugalom óráit nem sokáig élvezhette. Temetésén dr. Hevesi Simon vezető főrabbi megható gyászbeszédet mondott, méltatva az elhunyt puritán egyéniségét. Az egyházi énekeket az operai kórus kíséretével Lineczky Bernát főként adta elő, míg a sírnál a bajtársak nevében Hámos Gyula százados búcsúztatta el a kötelességtudó katonát.

— **A gyöngyösi Makai Emil Izr. Ifj. Önképzőkör** dec. 12-én este a statusquo hitközség kultúrházában tartotta gazdag műsorú chanukkai estélyét. Az előadást az ünnepélyes gyertyagyújtás után dr. Jakab Jenő rabbinak, az Önképzőkör vezető tanárának drámai erejű beszéde nyitotta meg. A költői emelkedettségű beszédet megérdemelt taps és éljenzés jutalmazta. Weiner Pál Barát Endre: „Stellein” című költeményét, Braun György Patai: „Menorá”-ját adta elő, nagy hatással, Kohn Lajos kántor zenéjével és Polgár György zongorakíséretével. Kohn József szavai és Somogyi János szép beszéde után Csillag Mór sikerült chanukka-dalával fejezte be a jól sikerült estét a hitközség énekkara.

— **Halálozás.** Ifj. Kohn Vilmos, a pesti izr. hitközség Páva-utcai templomának 42 éven át volt előjárója, később tiszteletbeli örökös előjárója, a Pesti Chevra Kadisa képviselőtestületi tagja és bizalmi férjja, a mátyásföldi izr. hitközség, több lekezeleti intézmény választmányi tagja, dec. 11-én 78-ik életévében váratlanul elhunyt. Nemesszívű, tisztaéletű, jámbor ember tért meg Istennéhez. Mély vallásos érzelme, önzetlen emberszeretete, önfeláldozó jósága és jöteknysága az elhunyt nemes alakját feledhetetlenné teszik örökre mindazok lelkében, akik ismerték. Hívó lelkének rajongásával, személyének finom szeretetreméltóságával, előkelő szerénységével szolgált egész hosszú életén át a zsidóság szent eszméit. A végtiszteességen a gyászoló család és az elhunyt nagyszámú tisztelői és barátai, valamint

a hitközség és chevra kadisa előjárósága előtt dr. Farkas József körzeti rabbi búcsúztatta kegyeletteljes szavakban szentéletű hívt és barátját. A pesti izr. hitközség nevében Dr. Zahler Emil hitk. előjáró, a ferencvárosi templomkörzet nevében Herczeg Sándor előjáró és a mátyásföldi hitközség nevében Strasser Jenő alelnök emlékeztek meg szívhez szóló búcsúztatóikban a megboldogult kiváló személyiségéről és feledhetetlen érdemeiről. Az elhunytban Károly Leó, a pesti chevra kadisa pénztárfőnöke édesatyját, Kohn Mór nyug. alezredest testvéröccsét gyászolja.

— **Az aszódi tanítézetek zsidó valóságú tanuló** december 13-án tartották nagyszerű chanukka-ünnepélyüket a hitközség kultúrtermében. Dr. Berg József ragyogó beszéde vezette be az ünnepet, majd utána Boros Idus fővárosi gyermekművésznő szép táncát jutalmazta színni nem akaró tapsvihar. Az aszódi gyermekek az egyes számokban valóságos színészi produkciókkal lepték meg a jelenvoltagekat. Lakos Andrásnak pompás chanukkai költeményét szépen interpretálta egy gimnazista diák. A zongorakíséretet Hegedűsné Bárdos Irén zongoratanárnő látta el invenciózusan. Az ünnepséget Boros Imre tanító rendezte hozzátértéssel. Az ünnepély tiszta jövedelmét a szegény tanulók tankönyveit és tanszerait fedező iskolaalap céljaira fordították.

— **A „Miké” chanukkai ünnepélye.** Fényes keretben folyt le a Mikéfe chanukkai ünnepélye Hermina-úti új otthonának templomában, mely egyben szabadulási ünnepély is volt. A templom zsúfolásig megtelt a zsidó társadalom kiválóságaival és az egyesület jóakáráival. A chanukkai gyertyák meggyújtása és a „moauz zur” elnéklése után (a kántori funkciót a Gottschall karmester által vezényelt hitközségi énekkar mellett, Ábrahámsohn Manó főként művészi tökéletességgel végezte) Dr. Hevesi Simon vezető főrabbi magasztaló beszédet tartott. Utána a külföldön tartózkodó dr. Stein Emil elnök helyett Reich Samu m. kir. kormánytanácsos, az egyesület alelnöke búcsúztatta el a most fölszabadult 26 iparos és kertész. A fölszabadult közül a kiválóbbak jutalmat kaptak, valamennyi oklevelet és emlékül egy-egy imakönyvet. A Himmusz elnéklése után művészi rész következett, melyen Szeghő Júlia, Székely Mihály és Beregi Oszkár szerepeltek, utóbbi Stern Samunénak egy gyönyörű alkalmi költeményét és a közönség óhajára a „Szózat”-ot is elszavalta. Ezután a vezetőség a két intézet 160 növendékét — miután ezek megelőzőleg felruházásban részesültek, — ünnepi uzsonnával vendégelte meg.

ZSIDÓ VILÁGKRÓNIKA

A Szentföldön új terrorhullám fenyegeti a néhány heti viszonylagos nyugalmat. Londoni lapjelentések szerint a pánarab vezetők új terrorakcióit készítik elő Palesztinában. Nagyban folyik az arab önkéntesek toborzása és a lázadó vezetők szerint a felkelés célja az angol uralom megszüntetése nemcsak Palesztinában, hanem Transjordániában is. A rekruták fegyvert és rendes zsoldot kapnak és az új lázadás céljaira állítólag már 138.000 font áll rendelkezésre. De nemesak a londoni lapok, hanem a palesztinai lapok is új, nagyszabású terrorakció előkészítéséről számolnak be. Ugy látszik, hogy az arab vezérek anyagi eszközeiket nemcsak bel- és külföldi arab forrásokból merítik, hanem támogatásban részesülnek bizonyos külföldi hatalmak részéről is. Megállapítják a palesztinai lapok azt is, hogy azt a 30.000 fontot, melyet a Palesztina-kormány arab mezőgazdákknak bocsájtott mezőgazdasági beszerzési célokra rendelkezésükre, szintén fegyver és municióvásárlásra fordították.

A Jisuw nem fél a szükséges védelmi intézkedéseket. Védelmi előkészületeket tesz a John G. Dill tábornok fővezérlete alatt álló angol expedíciós hadsereg is. Minden hadászati szempontból fontos pontját az országnak megerősítik. Az országutakon erős járőrök biztosítják a forgalom zavartalanosságát. Mindezen intézkedések ellenére máris mutatkoznak a készülődő zavargások előjelei. Kfar Sabanál két zsidó ifjút, akik autobuszra vártak, egy arrahaladó arab taxiból több lövés ért. Ugyancsak Kfar Saba ellen fegyveres arab banda támadást kísérelt meg, melyet egyórai harc után visszaverték. Hasonló sikertelen támadást intéztek arab bandák Meschek Haozar telepe ellen is.

A királyi vizsgálóbizottság pedig ezalatt folytatja tanácskozásait. Legutóbb az Agudasz Jiszroel küldöttei: Duschinsky és Blau rab-bik jelentek meg a bizottság előtt, akik a zsidó bevándorlás további engedélyezését követelték.

A Balfour-deklaráció Transjordániára vonatkozó, mostanában sok vitára okot adó része ismét szönyegre került. Sir Herbert Samuel, Palesztina első angol fő-

biztosa ugyanis egy az Anglo Palestina Club által rendezett előadóesten válaszolva Dr. Chaim Weizmannak rövid idővel ezelőtt elhangzott azon nyilatkozatára, mely szerint egyedül Sir Herbert Samuel a megmondhatója, miért választották el Transjordániát Palesztinától, kijelentette, hogy Transjordánia arab területnek tekintendő épúgy, mint ahogy Palesztina nem tekintendő annak.

Az 1937. évben befejeződik a budai chevra szanálása

Méltóságteljes csendben, ünnepi hangulatban folyt le a rendkívüli közgyűlés

December 21-én, hétfőn zajlott le a Budai Izr. Hitközség tanácstermében a Budai Chevra rendkívüli közgyűlése, mely jóváhagyta az 1937. évi költségvetési előirányzatot. A nyugtalanságnak, egyenetlenkedésnek, félreértéseknek abban a hangulatában, melyben a főváros zsidósága ma él, valóságos oázist jelentett a közgyűlésnek harmonikus hangulatú lefolyású. Sehol egy diszsonáns hang, sehol a személyeskedésnek leghalványabb nyoma, a konciliáns hang, mely Bíró Géza min. tan. elnöklését jellemzi, a végtelen nyugalom, mellyel a pénzügyi elöljárót helyettesítő Herzl Béla intézményügyi elöljáró a felvetődő kérdésekre az anyag tökéletes ismeretére valló módon előzékeny részletességgel válaszol, az elismerő megértés, mely a magyarázatokat fogadja: csupa oly momentum, melyet jó lenne vizontlátni minden zsidó intézménynél. Mert nem szabad megfeledkezni arról, hogy nem mindig volt ilyen nyugodt a hangulat a Chevra közgyűlésein és valóban Bíró Géza elnök s a chevra-elöljárók lankadatlan munkájának gyümölese érett most meg, amikor a helyreállott bizalomban megszületett a lelkek tökéletes harmóniája,

A zsidó világkongresszus memorandumot terjesztett a Népszövetség elé, melyben felhívja a figyelmet arra, hogy egyik nagyhatalom, mely ismét belépni készül a Népszövetségbe, zsidó lakosságát nemzeti kisebbséggé nyilvánította. Félmillió zsidó, akik a német birodalomnak a Népszövetségbe való belépésekor egyenrangú német állampolgárok voltak, most oly bánásmódban részesülnek, mely szöveg ellentétben áll a Népszövetségnek a kisebbségek számára megállapított szabályaival.

a vélemények zavartalan összhangja.

Bíró Géza elnök nyitotta meg a rendkívüli közgyűlést. Üdvözölte a megjelent tagokat, elsősorban Kriszhaber Adolfot, Buda ősz elnökét, akit a közgyűlés közönsége lelkes ünneplésben részesített. Meleg szavakkal üdvözölte ezután Krausz Gerzont, a Chevra seniorát 89 éves születésnapja alkalmával.

— Tudjuk — folytatta ezután megnyitó beszédét az elnök — hogy a felekezeti életben a finánciális kérdések szoros kapcsolatban vannak más természetű kérdésekkel, azokkal a szent feladatokkal, melyek teljesítése kötelességünk és célunk. Minden igyekezetünk arra irányul, hogy ezt a feladatkört kiterjeszthesük és a ránk háramló új feladatokat is megoldhassuk. Ideális állapotnak azt tekinteném, ha az előirányzat, melyet a közgyűlés elé fogunk terjeszteni, nyomon követné az új feladatokat, de a gazdasági élet — sajnos — nem tud lépést tartani a feladatok növekedésével és ezért az előirányzat a kényszerűség folytán a tavalyi keretek között mozog és nem tudjuk az egyes tételeket úgy dotálni, mint ahogy akarnánk. De úgy látjuk, hogy a most következő 1937 év lesz a szanálás utolsó éve és reméljük, hogy az 1938-as költségvetési évben a keretek már ki fognak szélesedni. Elsősorban a karitatív tételek emelésére kerül sor, ezután a többiekre. A Chevrában hatalmas módon lüktetett az alkotási vágy, mely végül is olyan helyzetet teremtett pénz-

**Templomi aranyhímzések
frigszekerény- függöny**

tóráköppeny
művészi kivitelben készülnek.

Steiner Árminné

Budapest, Király-utca 8.

Kívánatra anyagminták és árajánlatok díjtalanul.

ügyi szempontból, amely kívánatosnak egyáltalán nem mondható. Óva intek attól, hogy még egyszer ilyen kísérletbe menjünk bele, mely nemcsak anyagi, hanem erkölcsi veszedelmeket is rejt magában. Amikor a Chevra nehéz napjait élte, jóhiszemű emberek jöttek olyan ötletekkel a kibontakozásra vonatkozóan, melyek foganatosítása erkölcsi tekintetben súlyos hiba lett volna. De akik ezeket az ötleteket felvetették, oly szörnyűnek látták a helyzetet, hogy a legkésőbbesetbebb eszközöket akarták igénybe venni. Mi azonban bíztunk abban, hogy enélkül is sikerülni fog a chevra pénzügyi egyensúlyát helyreállítani és ma már boldogan állapíthatjuk meg, hogy Isten segítségével ebben a hitünkben nem is esatlakoztunk. Fejlesztésről tehát csak akkor lehet szó, ha a multnak tévedéseit már likvidáltuk. Egy év mulva már közönnyel és örömmel fogadjuk a keretek szélesítésére vonatkozó terveket.

Biró Géza elnök nagy tetszéssel fogadott megnyitó beszéde után a közgyűlés áttért a költségvetési előirányzat tárgyalására, melyet a pénzügyi elöljáró távollétében Herzl Béla intézményügyi elöljáró terjesztett elő.

— Mint már az elnök úr is jelezte — úgymond — a mostani előirányzat még a szanalás jegyében született meg és úgy a bevételeket, mint a kiadásokat ennek a jegyében állítottuk össze. Vigyáztunk a tételek realitására, amit úgy igyekeztünk elérni, hogy háromnegyed év eredményéhez hozzácsaptunk 25 százalékat, az így létrejött összegeket pedig a bevételeknél felfelé, a kiadásoknál felfelé kerekítettük ki.

Ezután részletesen ismertette az elöljáró az egyes tételeket. A közgyűlés Brück László, Kiss Jenő és Diósi Jenő, a Budai Izr. Hitközség főtítkárának felszólalása után úgy a Chevra, mint a Zúgligeti Gyógy- és Üdülőintézet valamint a Marosutcai kórház költségelölirányzatát egyhangúlag fogadta el.

Most újra Bíró Géza elnök szólalt fel, aki arra kérte a közgyűlést, hogy adja meg az elöljáróságnak a rovatok közötti átutalás jogát, melynek megadását az elöljárósága a bizalom jelének tekintette a multban és annak tekinti a jelenben is. Erre a bizalomra a Chevra vezetőségének nagy szüksége van, mert igen válságos viszonyok között vette át az ügyek vezetését és gyakran voltak kételyei, hogy az

út, melyen halad: helyes-e. A bizalom megnyilvánulása jelenti a választ erre a kérdésre. Amíg a jelenlegi vezetőség meg van arról győződve, hogy bizalommal kísérik munkásságát és helyeslik sáfárkodását, addig kellő súllyal képviselheti annak az intézménynek érdekeit, melynek vezetését a kezébe tették. Az elöljáróság igyekezni fog ezt a bizalmat a jövőben is kiérdemelni.

Kriszhaber Adolf, a Budai Hitközség elnöke emelkedett ezután szólásra.

— Rég voltam már tanuja — mondotta meghatott hangon — ilyen ünnepi hangulatu, megnyugtató lefolyású közgyűlésnek. A chevra elnöke sokszor hangoztatta a közgyűlés folyamán azt a bizalmat, melyet oly fontosnak tart és a képviselőtestület ezt a bizalmat szívből meg is adta. Tudjuk jól, milyen viszonyok között volt a chevra két év előtt és nagyon féltünk attól, hogy rosszhiszemű emberek igyekezni fognak ezt a helyzetet a Chevra ellen kihasználni. Fontos volt tehát valóban a vezetőség részére, hogy maga mögött érezze a tagok bizalmát. Mint egyszerű tag fejezem ki bizalmamat és hálás köszönetemet a chevra vezetősége iránt. Mi, akik évek óta oly küzdelmek között élünk — mondotta ezután emelkedett hangon Kriszhaber Adolf, — nagyon meg tudjuk érteni, mit jelent nyugalomban dolgozni. Örömmel látom ezt a nyugalmat, békét és egyetértést, mert bízom abban, hogy majd a hitközség kebelén belül is meg fog születni a nyugalmas munkának ez a légköre, melyben fokozott erővel dolgozhatunk Buda és magyar zsidóság egyetemének boldogulásáért. Mi nem kérünk ezért a munkáért dicsfényt és babért, csak annyit, hogy becsületes törekvésünket honorálják. Kívánom, hogy ne csak a költségelölirányzat reménységei váljanak valóra, hanem sokkal több, mert az eredmények, melyeket a chevra elér, vissza fognak hatni az egész magyar zsidóságra.

Bíró Géza elnök mondott ezután köszönetet Kriszhaban Adolfnak jóleső szavaiért és elismerésért.

— Nagy örömmel tölt el bennünket — mondotta, — hogy a bizalomnak szavai éppen hitközségünk elnökének ajkairól hangoztak el, akit mindnyájan oly nagyra becsülünk. Mi nem foglalkozunk politi-

kával, hiszen tagjaink között egyformán foglalnak helyet minden pártnak hívei. Mégis megállapíthatjuk azt, hogy senkinek nehezebb feladat nem jutott osztályrészül, mint az elnöknek és biztos, hogy bármelyik oldalon áll is, úri esz-közökkel és igazának őszinte hitével képviseli álláspontját. Teljes szívemből kívánom tehát neki, hogy minél előbb és töretlen egészségben élje meg azt a napot, melyen megadatik neki, hogy abban a harmónikus és nyugodt légkörben dolgozhasson, mint a chevra mostani vezetői.

Brück Miksa mondott még a tagok nevében köszönetet a vezetőségnek, majd a közgyűlés Kriszhaber Adolf és Bíró Géza elnökök lelkes éltetésével ért véget.

— A wieni hitközség új vezetősége. A bécsi zsidó hitközség elöljárósága december 15-én tartott ülésében újból Dr. Desider Friedmann-t választotta elnökévé. Miután a nagy többségben levő cionisták nem tudtak meg egyezni a kisebb pártokkal, alelnökökké Róbert Stricker és Jacob Ehrlich cionistákat választották meg.

— Eugene Dreyfus halála. Párizsból jelentik: Súlyos vesztés érte Franciaország zsidóságát: Eugéne Dreyfus, a francia judikatura egyik legkimagaslóbb alakja, a párisi Legfelsőbb Törvényszék elnöke, a becsületrend nagykeresztese, vakbéloperáció előtt hirtelen meghalt. Az elhunyt bírói működésén kívül gyakran képviselte Franciaországot nemzetközi tárgyalásokon, nagy szerepet játszott a felekezeti életben is, így legutóbb választotta meg központi vezetőségi tagjává az Alliance Israélite.

— Sir Robert Mond — a francia Akadémia tagja. A Francia Akadémia most töltötte be azt a külföldiek részére fenn tartott tagsági helyet, melyet Fiad egyiptomi király elhunytával üresedett meg. Helyére Sir Robert Mond-ot, a kiváló angol tudóst választották meg.

— Eltávolítják a bibliai illusztrációkat a német iskolákból. A thüringiai hatóságok rendeletet bocsátottak ki, mely szerint az iskolákból eltávolítandók mindazok az illusztrációk, melyek ótestamentumból vette jeleneteket ábráolnak.

— Jeruzsáletmi orthodox hitközségek egyesülése. A jeruzsáletmi Agudász Jiszroel hitközség és a chaszid hitközség, hosszas tárgyalások eredményeképpen elhatározták egybeolvadásukat. Az új hitközség szellemi feje Duschinsky főrabbi lett.

SPECTATOR NOTESZÁBÓL

Fábián Béla.

Igazán tragikus eset a Fábián Béláé. Szegeden gyűlést tartanak a bolsevizmus leküzdésére és akkor pont ezen az ülésen, amelyen talán éppen *ünnepelni kellett volna azt a Fábián Bélát, aki igen veszélyes körülmények között vette fel személyileg is a harcot a bolsevizmus ellen*, egyes forróvérű fiatal emberek inzultálják őt. Persze, kizárólag azért, mert zsidó!

Nem vigasztalásra, mert ebből az esetből kifolyólag igazán nem kell őt vigasztalni, hanem csupán az ő és mások okulására mondjuk el, hogy ne higgye, hogy a zsidóság hivatalos tényezői részéről talán megértőbb megbecsülésben részesül pl. az a zsidó köztisztviselő, akiben a kommün legvéresebb napjaiban, mindjárt a rémuralom elején, volt annyi bátorság, hogy állását, igen előkelő állását, azzal a nyílt megokolással hagyja el, hogy nem vállal közösséget a kommunista uralommal és nemcsak hogy az egész kommün alatt nem vállalt további szolgálatot, hanem nyilvánosan többször fel is szólalt ellene. Nem tudjuk, volt-e abban a korban még valaki zsidó, vagy nem zsidó, aki ennél öntudatosabb és bátrabb magatartásra hivatkozhatnék, mint ez a zsidó köztisztviselő, de arról sem tudunk, hogy zsidó részről akár a legesekélyebb méltánylással is találkozott volna azért a magatartásáért, amelyre az egész magyar zsidóság is büszkén hivatkozhatik. Éppen csak hogy a zsidó „heves ifjak” még nem inzultálták őt úgy, mint a szegediek Fábián Bélát.

Milyen is volt az a 100%-os egyhangúság?

Valamelyik felekezeti laptársunk még mindig nem tért magához s pesti hitközség tavaszi választásainak diadalmamórából és éppen néhány nap előtt állapította meg, hogy a Hitközségi Párt győzelme 100 százalékosan egyhangú volt. A jól felfújtt diadallal mi már akkor is szembeállítottuk a meztelen valóságot, amely most, amikor az országos politikában a választójogi reform-kérdések ugyis előtérbe kerültek, még elretentőbbnek mutatja a hitközségi demokrácia állapotát. Emlékezzünk csak: leszavazott összesen 3800 zsidó adófizető. Ebből hitközségi tisztviselő, tanító, intéz-

ményi alkalmazott stb. körülbelül (de legalább) 1500 volt, a képviselő-testületi tagságra és póttagságra jelöltek száma a hozzátartozóikkal és alkalmazottaikkal együtt kb. (de legalább!) 500 szavazatot jelentett. Azután a közelmúltban lezajlott petíció-tárgyalás titkaiból kiszivárgott, hogy a választási bizottság 1800 olyan választónak, aki tagdíjhátralék folytán vagy egyéb hasonló okból nem gyakorolhatta volna választói jogát, azt a jogot kivételesen megadatta, mert nyilvánvalóan tudták, hogy ezek aztán biztosan beszálíthatók a szavazat leadására. Ezért is kellett a sok autó! No már most: 1500+500+1800 pontosan 3800! Ennyien szavaztak le a szavazati joggal rendelkező kb. 15.000 hitközségi tag közül. (Ez a 100 százalékos egyhangúság?) De tisztelettel kérdezzük: akkor ki szavazott le *lelkességéből* a Hitközségi Pártra?

Karácsonyramegérkezett — a macesz!

A Sip-utca valóban nagyon figyelmes! Keresztény barátainak kedves karácsonyi meglepetésül piacra hozta — a maceszt. Hogy ezt kizárólag keresztény barátai iránt való figyelemből tette, az kétségtelen. Mert hiszen a Sip-utca — amint állandóan hangoztatja — a *Sulchan Aruch* alapján áll, már pedig akik ehhez ragaszkodnak, azok a *szédereste* előtt nem esznek maceszt. Így hát a maceszt *már most* kizárólag azok számára árusítatják, akiknek *az nem vallási tárgy, hanem élvezeti cikk*. Ezekután néminemű kérdéseink volnának. 1. Illik-e, egy zsidó ünnepet azzal profanizálni, hogy ami szorosan az ünnep vallási karakterének megadásához tartozik, azt négy hónappal előbb mint élvezeti cikket piacra dobják és ezzel közönséges *fűszerbolti cikké* degradálják? — 2. (Illik-e, hogy ezt éppen a Pesti Izr. Hitközség tegye? — 3. Igaz-e és ha igaz, illik-e, hogy ezt a hitközség kizárólag a haszon miatt teszi? Mert, ha igaz, könnyen veszélyeztetheti vele a hitközség maceszsütési monopoliumát, amelyet, a rituális megbízhatóság tesz indokolttá és szükségessé, de semmiképpen sem látszik jogosultnak a kizárólagosság, ha a hitközség nem vallási szükségességből, hanem üzleti érdekből állít elő egy közönséges élvezeti cikket. — 4. Hogyan lehet az, hogy amit az Egyakarat a maga felemás orthodox mértékével mérve a saját maga számára nem

tart rituális szempontból eléggé megbízhatónak, azt mint illet, skrupulus nélkül árusíttatja nemcsak pesti, hanem más hitközségek tagjainak is. — 5. Mi igaz végül abból a hírből, hogy a macesz-forgalom után egyesek jutalékokat kapnak? Mert ha igaz, akkor talán érthető, miért kellett ezt a forgalmat már most megkezdeni és terjedelmét nemcsak térben, hanem időben is megnöveszteni!

Pro-Palesztina — házi kezelésben.

A legutóbbi közgyűlésének két szencziója is volt. Az egyik, hogy Stern Samu itt vágta el nyilvánosan az abroszt maga és a cionisták között és tartózkodás nélkül bejelentette a választ, a másik, hogy a Pro Palesztina mozgalmat is nyilvánosan megkontrázta, mert ő azt is csak a Sip-utca házi kezelésében tartja megfelelőnek és ezért csinál, még pedig — szerinte — kormányhatósági jóváhagyással, egy új egyesületet a Szentföldnek saját egyéni elgondolása szerint való támogatására. A cionistákkal a nagy ellentét mellett is egy dologban egyetért: mindketten nyilvánosan vallják, hogy egyik sem fél a másiktól. Ez megnyugtató. A kontra Propalesztina-terv — vagy helyesebben, talán: contra-Palesztinam-terv? — különösen zajos tetszést aratott a Hitközségi Párt fő- és alkortesei táboraiban: most minden reményük meglehet arra, hogy a legérdemesebb kortések I. osztályú ingyenes hajószabadjeggyel rándulhatnak ki Palesztinába.

Hősök emlékűnepe Kőbányán.

A világháborúban elesett kőbányai zsidó hősök emlékének felidézésére vacsorát rendezett az ottani hitközség és az ünnepi beszéd tartására dr. Csobádi Samu, a budai hitközség kitűnő alelnökét kérték fel. Nem ebben a minőségben ugyan, hanem egyszerűen csak azért, mert okos, megfontolt és mégis lendületes zavú szónoknak tudják. De akadtak, akiknek lelkében nyugtalanságot keltett az a megfontolás, hogy ha a *budai hitközség alelnöke* ünneplő azoknak a mátyar-hősöknek emlékét, akik *otthonukat, birtokuknak és jogaiknak védelmében* áldozták fel életüket, akkor ennek valami mellékzöngéje is lehet és ez esetleg erősebben és jelentősebben talál kicsendülni magánál az alapítványnál. Ezért mindjárt a vacsora

elében felszólalt a kőbányaiak ércszavú főrabijai és miután változta az ünnepély jelentőségét, megadta a továbbiakhoz az irányjelzést, még pedig a következőképpen: „Most pedig ne essék, mert *nem is eshetik másról szó*, mint csupán Mattiszjahuról, az ő hős fiairól és a világháborúban elesett magyar zsidó hőskről!” Persze, nem is esett! De nem figyelmeztetés hatása alatt, hanem egyszerűen — tapintatból és tisztességtudásból, amik Budán még nem elérték telenedett valuták.

*

Aki sokat tapsol, keveset adózik.

A Nagy Andor tiszteletére rendezett ünnepi vacsorán Stern Samu nagyon harcias kedvében volt. Suhintott jobbra, suhintott balra, de még a saját hívei felé is suhintott egyet. Felpanaszolta, hogy 65.000 adófizető tagja van a Pesti Izr. Hitközségnek, de ha 10—20—30 pengőket akar „szemérmes szegények” támogatására összeszedni, akkor 100 olyat se talál, akihez eredménnyel fordulhatna. Erre közbeszól valaki: „Nagyon sok adót kell fizetni!” Stern Samu visszavág: „Nem veszem észre, hogy éppen az adófizetéssel sietnének olyan nagyon!” Roppantul tetszett a válasz különösen két embernek, akiket egyébként is állandóan ott lehet látni a vezér közvetlen közelében. Hogy tanúságot tegyenek elragadtatásukról, felugrottak és túlfújtott lelkeseidük teljes dinamikájával tapsolták véresre kezüket. Céljukat el is érték: mindenki elhitte nekik, hogy ők Stern Samu leghívebb hívei.

Jelen volt a vacsorán dr. Riegler Bernát, a józsefvárosi templomkörzet egyik volt elöljárója is. Nem állítjuk éppen, hogy megirigyelte volna a közfigyelmet, amelyet a két tapsoló viharos elragadtatásával magára tudott fordítani, de kétségtelen, hogy nem hiányzott a malícia sem hangjából, sem a mosolyából, amellyel a körülötte ülők előtt a jelenetet kommentálta:

— Könnyű nekik, ők tapsolhatnak! Az egyiknek a nevével a Zöld Márton ellen írott cikk alatt találkoztunk, a másik pedig a józsefvárosi templomkörzet ügyvezető elnöke, akiről olyan sok szó esett már egy furesa tanuvallomásról készült közjegyzői tanúsítvánnyal kapcsolatban. Ők könnyen tapsolhatnak, mert bár egyikük jelentékeny üzlethez bonyolít le a hitközséggel, a másiknak orvosi rendelőjén kívül

kitünően jövedelmező birtoka is van: hitközségi adójukat mégis 30, illetve 40 pengőre *szállították* le. Hát ne tapsoljanak?

*

Kiknek a dicsőségére haltak meg hősi halottaink?

Többször szóvá tettük már, hogy a Hősök Templomán, amelyet azzal a megokolással építtettek, hogy hősi halottaink emlékét akarják vele megtisztelni, nem a hősök neveit örökítették meg, hanem a hitközség fő, közép és alvezéreinek neveit. Erre kell rámutatnunk akkor is, amikor arról emlékezünk meg, hogy kik képviselték a hitközséget a HONSZ zászlóavató ülésén. Ott volt a hitközség képviselőjében kitűnő főpapján kívül még két előjáró, de senki olyan, aki a zsidóság és a hadsereg közötti kapcsolatot képviselné, vagy akik maguk is a dicsőséges és többszörösen dekorált hadviseltek közé tartoznak. Pedig ilyen is van, hála Istennek, elég szép számmal. De a követőt — azt a Siputca urai nem engedik át. Mint ahogy a hősi halottak nevei helyett is a magukét vésték be a Hősök Templomának falába.

*

„Elég volt már belőlük...!”

Van a Józsefvárosban egy család, amelynek majdnem minden tagja mindig részt vett a kerületi felekezeti mozgalmában, amit a Vezér iránti hűségük jutalmául addig nem is néztek rossz szemmel, mignem most, hogy az apa és vele együtt fiai is az ellenzékiiség felé sodródtak...

... Hát hogy az elején kezdjük a dolgot, a család leány-tagja, aki a VIII. ker. nőegylet leánycsoportjának vezetője, chanukka szombatján 50 patronázs-gyermeket akart meguzonnáztatni. Ez sehogyan sem tetszett — de nem az uzsonna és nem a patronázs-gyerekek! — annak a kerületi felekezeti korifeusnak,

aki Zöld Márton ellen írott támadólevelével tette nevezetessé magát. Valamikor nagyon meleg szövetség fűzte őt a családhoz. Most azzal fujta le az uzsonnát:

— Elég volt már ennek a családnak a szerepléséből!

*

„Komoly intelem”

Mikor a „Zsidó Élet” a közelmultban nagyon kellemetlen napokat szerzett a Siputcai hatalmasainak, ezek ránk szabadították ismert kék-kávéházi piccolo különtményüket. Az „Országos Egyetértés” akkor „komoly intelemmel” fordult hozzánk s ez a valószínűleg kávéházi „ugratás” közben rábizott „misszió” annyira megtetszett nagy moralisták emlőin nevelkedett „Országos Intónknek”, hogy azóta is csak ezt a két szót ismétli folyton: „Komoly intelem, komoly intelem”... Isten látja lelkünk: nem vesszük tőle rossz néven, hiszen tudjuk, mennyi baja van mostanában ugysis lapja cimbetűinek fizetett fotográfikkal való behelyettesítésével. De anélkül, hogy kellemetlenkedni akarnánk, eszünkbe jut, hogy a multban egyszer volt már ennek a lapnak valami dolga egy „komoly intelemmel”, de akkor nem adta, hanem *kapta*. Még pedig néhai való jó Schönfeld József szerkesztőtől, aki a *Lloyd Triestinoval* kapcsolatban tartotta szükségesnek őt „komoly intelemben” részesíteni. Ugy látszik, azóta lett a „komolyság” az ő reszortja. Lapjának legkomolyabb részét, a *kiadóhivatalon át való szerkesztést* is ő végzi. De egyet elfelejt. Politikát, még akár felekezeti politikát is, talán lehet a kiadóhivatalon át csinálni. De az igazság és a morál útja csak kerülővel vezethet azon keresztül!

— Angol keresztények a zsidóság mellett. Manchester és Salford kerületek keresztény egyházközségeinek tanácsa a manchesteri püspök, a tanács elnöke és Rev. Ernest Hamson a tanács alelnöke által aláírt szimpátia nyilatkozatot intézett a kerület zsidó lakosságához, melyet I. Ábrahams-hoz, a manchesteri nagy zsinagóga rabbijához juttatott el. A nyilatkozat — mint annak szövegéből kitűnik azok a szenvedések tették időszerűvé, melyeken most más országok zsidó lakossága átmege.

Felelős szerkesztő és kiadó:
KECSKEMÉTI VILMOS

Pensione Ristorante

Tauber Abbazia

elsőrendű orth. kóser
konyha, szobák minden
komforttal.

Teljes pensió 25 lirától.
Clearing fizetés.